

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Έτος 60 – Τεύχος 7

Ίούλιος - Αύγουστος 2011

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ του Μακ. Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: Κλάδου Εκδόσεων τής Ἐπικοινωνιακῆς καί Μορφωτικῆς
Ἰπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΕΚΔΟΤΗΣ: Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κηφισίας κ. Κύριλλος

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ: Ἀλέξανδρος Ἰ. Κατσιάρας

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ 2010 ΜΕ ΕΝΙΑΥΣΙΑ ΘΗΤΕΙΑ: π. Δημήτριος Τζέρπος, π. Σωφρόνιος Γκουτζίνης, π. Νεόφυτος Ραφαηλίδης, π. Γεράσιμος Ζαμπέλης, π. Ἀθανάσιος Γρίκας καί ὁ κ. Παναγιώτης Σκαλτσῆς. – ΥΠΕΥΘΥΝΗ ἸΛΗΣ: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη. – ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΗΜΕΛΕΙΑ: Χαράλαμπος Κωστόπουλος – ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΚΕΙΜΕΝΩΝ: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη, Κων. Χολέβας καί Βασίλειος Τζέρπος. – ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἰπεύθυνος Τυπογραφείου: Ν. Κάλτζιας, Ἰασίου 1 – 115 21 Ἀθήνα, Τηλ.: 210-7272.356 – Fax 210-7272.380. Τιμή τεύχους 1 € (γιά ὄσους δέν τό δικαιούνται δωρεάν).

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:

Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21, ΑΘΗΝΑ Τηλ: 210 72.72.253, Fax: 210 72.72.251
e-mail: efimerios@ecclesia.gr

Ἐξώφυλλο: Ἔργο τοῦ Χαράλαμπου Κωστόπουλου.

Τὸ Περιοδικό «Ἐφημέριος» δέν εὐθύνεται γιά τὸ γλωσσικό ἰδίωμα τῶν ἀρθρογράφων του.

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

Έτος 60

Ιούλιος - Αύγουστος 2011

Τεύχος 7

Περιεχόμενα

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΤΣΙΑΡΑ Είσοδικόν	3
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Π. ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗ Πώς αναγνωρίζουμε μία Έκκλησία	4
ΠΡΕΣΒ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Έχουν συμβολικό χαρακτήρα οι πειρασμοί του Ίησοῦ;	8
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Σ. ΚΑΡΙΩΤΟΓΛΟΥ Τό υλικό τῆς κατήχησης (Γ')	9
ΠΡΩΤ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΠΙΝΑΚΟΥΛΑ Άπό τόν φόβο στόν πόθο	11
ΑΡΧΙΜ. ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΥ Γ. ΜΥΡΟΥ Έγγυημένα κριτήρια ἀλήθειας	15
ΠΡΩΤ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΛΛΙΑΝΟΥ Ο δικός μας Δεκαπενταύγουστος ἤ ἀντέχοντας κι ἐφέτος... ..	17
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΕΜΜ. ΠΙΠΕΡΑΚΙ Εὐλαλίας τῆς ἐν Βαρκελώνη τῆς Ἰσπανίας ἥς ἡ μνήμη τῆ 22α Αὐγούστου	19
Ἐπικοινωνία	21
Ἡ Βιβλιοθήκη τοῦ Ἐφημερίου	26
Ἐφημεριακά	27
Βιβλιοπαρουσίαση	28
Μηνολόγιο	31

«Ἄνθρωπος ἦταν. Ἀπό τούς ἀνθρώπους ἐβλάστησε. Κι ἦταν μέτοχος σέ κάθε κοινό χαρακτηριστικό τοῦ ἀνθρώπινου γένους. Δέν κληρονόμησε ὅμως τήν ἴδια νοοτροπία οὔτε παρασύρθηκε ἀπό τήν τόσο μεγάλη κακία πού ἐπικρατεῖ σ' αὐτή τή ζωή. Ἄλλά νίκησε τήν ἁμαρτία κι ἀντιστάθηκε στή φθορά τῆς φύσεώς μας κι ἔδωσε τέλος στήν κακία. Ἐγινε ἔτσι αὐτή ἡ ἴδια ἀγία ἀπαρχή καί βάδισε πρώτη καί ὑπῆρξε ὁδηγός τῶν ἀνθρώπων στό δρόμο πρὸς τόν Θεό. Γιατί διατήρησε τή θέλησή της τόσο καθαρή, σάν νά ἦταν μόνη της σ' αὐτή τή ζωή, σάν νά μὴν ὑπῆρχε κανεῖς ἄλλος ἄνθρωπος οὔτε κανένα ἄλλο πλάσμα νά εἶχε ποτέ δημιουργηθεῖ, σάν νά βρισκόταν μόνη μπροστά στόν μόνο Θεό. Δέν συγκέντρωσε τήν προσοχή της σέ κανένα ἀπό τά κτίσματα οὔτε προσηλώθηκε σέ τίποτε ἀπολύτως ἀπό ὅ,τι ὑπάρχει στόν κόσμο. Ἄλλά ἀπό τήν πρώτη κιόλας στιγμή πού ἦρθε ἀνάμεσα στούς ἀνθρώπους τούς ἀποχωρίσθηκε κατὰ τό καλύτερο μέρος. Κι ἔτσι, ἔχοντας ξεπεράσει ὅλη τήν κτίση, τή γῆ, τόν οὐρανό, τόν ἥλιο, τά ἀστέρια, τόν ἴδιο τό χορό τῶν Ἀγγέλων, πού περιβάλλει τόν Θεό, δέν σταμάτησε παρά ἀφοῦ ἐνώθηκε μέ τόν καθαρό Θεό, ἡ καθαρή. Κι ἀναδείχθηκε ἱερώτερη ἀπό τίς θυσίες, τιμιώτερη ἀπό τά θυσιαστήρια γιά τόν Θεό, τόσο πιό ἅγια ἀπό τούς δικαίους καί τούς προφῆτες καί τούς ἱερεῖς, ὅσο ἁγιώτερος ἀπό αὐτούς πού ἀγιάζονται εἶναι ἐκεῖνος πού τούς ἀγιάζει. Γιατί βέβαια κανεῖς δέν ἦταν ἅγιος πρὶν γεννηθεῖ ἡ μακαρία. Αὐτή πρώτη καί μοναδική, ἀπαλλαγμένη ἐντελῶς ἀπό τήν ἁμαρτία, παρουσιάσθηκε νά εἶναι πραγματικά ἅγια, καί ἅγια ἀγίων κι ὅ,τι ἀκόμη περισσότερο θά μπορούσε κανεῖς νά πεῖ. Κι ἄνοιξε καί στούς ἄλλους τήν πόρτα τῆς ἀγιοσύνης μέ τό νά ἔχει προετοιμασθεῖ κατάλληλα γιά τήν ὑποδοχή τοῦ Σωτήρα, ἀπό ὅπου ἦλθε ἡ ἀγιότητα καί στούς προφῆτες καί στούς ἱερεῖς καί σέ ὅποιονδήποτε ἄλλον ἀξιώθηκε νά συμμετάσχει στά θεῖα μυστήρια».

Ἁγίου Νικολάου Καβάσιλα,

Λόγος εἰς τήν πάνσεπτον καί ὑπερένδοξον κοίμησιν
τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν καί
παναχράντου Θεοτόκου, PG 19, 495-510.

Ἡ Θεομήτωρ, τρεῖς θεομητορικές ὁμιλίες, 4η ἔκδ.,
(Ἀθήνα: Ἀποστολική Διακονία, 1995), 163-221. Ἀπόσπασμα.

Σεβαστοί πατέρες,

στούς πρώτους αἰῶνες τῆς ἐπικράτησης τοῦ Χριστιανισμοῦ καί στήν δημιουργικότητα τῆς παλαιοχριστιανικῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἀναφέρεται ὁ ὁμ. καθηγητής τοῦ Α.Π.Θ. κ. Κωνσταντῖνος Π. Χαραλαμπίδης στό ἄρθρο του μέ τίτλο «Πῶς ἀναγνωρίζουμε μία Ἐκκλησία» πού φιλοξενοῦμε στή *Προσόμοια*. Ὁ Πρεσβ. κ. Κωνσταντῖνος Παπαθανασίου ἀπαντᾷ στό ἐρώτημα «Ἔχουν συμβολικό χαρακτήρα οἱ πειρασμοί τοῦ Ἰησοῦ;» στή στήλη *Τίνα μέ λέγουσι οἱ ἄνθρωποι εἶναι;* Στήν στήλη *Πρός Κατήχησιν* καί μέ τίτλο «Τό ὑλικό τῆς κατήχησης» ὁ κ. Ἀλέξανδρος Καριώτογλου, συνεχίζοντας τήν ἀναφορά του στό ὑλικό τῆς κατήχησης, κάνει λόγο γιά τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο οἱ Ἀπόστολοι Πέτρος, Παῦλος καί Ἰούδας λάμβαναν ὑπ' ὄψη τους τήν πατρῶα παράδοση τῶν ἀνθρώπων τούς ὁποίους κατηχοῦσαν.

«Ἀπό τόν φόβο στόν πόθο» εἶναι τό θέμα τοῦ Πρωτ. κ. Ἀντωνίου Πινακούλα στή στήλη *Διακονία τοῦ Λόγου*. Ἀναπτύσσει τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο, σηκώνοντας τόν σταυρό του, ὁ ἄνθρωπος ἀκολουθώντας τήν κλήση τοῦ Χριστοῦ θά ἀξιωθεῖ νά φύγει ἀπό τόν φόβο καί θά φθάσει στήν ἀγάπη του. Στή στήλη *Πρός Διάκρισιν* ὁ Ἀρχιμ. κ. Αὐγουστῖνος Γ. Μύρου ἀναφέρεται στή «Ἐγγυημένα κριτήρια ἀλήθειας», ἐνῶ ὁ Πρωτ. κ. Κωνσταντῖνος Καλλιανός, μέσα ἀπό τήν ἀτμόσφαιρα μιᾶς Ἐκκλησίας πού παροικεῖ σέ νησί, μᾶς μεταδίδει τά μηνύματα τοῦ «Δεκαπενταύγουστου» στή στήλη *Ἐφημεριακές Ἰχνηλασίες*.

Στή στήλη *Ἐπικοινωνία* φιλοξενεῖται ἡ ἀπάντηση τοῦ καθηγητῆ κ. Παναγιώτη Ἰ. Σκαλτσῆ στήν ἐπιστολή τοῦ Ἱερομονάχου π. Νικοδήμου Μπαρούση ἀναφορικά μέ τό ἄρθρο του, τό ὁποῖο εἶχε δημοσιευθεῖ στό τ. Φεβρουαρίου 2011. Στό *Συναξάριον* θά διαβάσετε τόν βίο τῆς «Εὐλαλίας τῆς ἐν Βαρκελώνῃ τῆς Ἰσπανίας», θά βρεῖτε πολλούς τίτλους νέων βιβλίων στή *Βιβλιοθήκη τοῦ Ἐφημερίου*, πού ἐπιμελεῖται ὁ κ. Σταῦρος Τερζῆς καί στή στήλη *Ἐφημεριακά* ὁ Πρωτ. κ. Γεώργιος Βαμβακίδης θά δώσει ἀπάντηση στό ἐρώτημα περί προαιρετικῆς συνταξιοδοτήσεως τῶν Ἐφημερίων στό ἐξήκοστό πέμπτο ἔτος τῆς ἡλικίας τους. Ἡ κ. Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη στή στήλη *Βιβλιοπαρουσίαση* ἀσχολεῖται μέ πολλά νέα βιβλία καί στό *Μηνολόγιο* ἔχει συγκεντρώσει εἰδήσεις ἀπό τά γεγονότα τοῦ ἐφημεριακοῦ χώρου.

Σᾶς εὐχόμεσθε καλό καλοκαίρι.

Ἀλέξανδρος Κατσιάρας,
Διευθυντής Σύνταξης

Πώς αναγνωρίζουμε μία Έκκλησία

Κωνσταντίνου Π. Χαραλαμπίδη

Όμότιμου Καθηγητή Άριστοτελείου Πανεπ. Θεσ/νίκης

ΣΤΗΝ ΑΡΧΗ τοῦ Δ΄ αἰ., ἀπελευθερωμένοι οἱ χριστιανοί, χάρις στό διάταγμα ἀνεξίθρησκείας τοῦ 313, ἀπό τόν ζυγό τῶν διωγμῶν ἀναζητοῦσαν τά κατάλληλα πρότυπα ἐκκλησιῶν στή σύγχρονη ἀρχιτεκτονική τῆς ὄψιμης ρωμαϊκῆς ἀρχαιότη-τας. Ὁ πλοῦτος τῶν τύπων αὐτῆς τῆς περιόδου ἔφερε σέ μία πολλαπλότητα ἀπο-τελεσμάτων, πού τόνιζαν τή μεγάλη δημιουργικότητα τῆς παλαιοχριστιανικῆς ἀρχι-τεκτονικῆς. Ἡ ἐκλογή τῶν προτύπων ἔπρεπε νά ἀνταποκρίνεται στίς ἀνάγκες τῆς λατρείας τῆς κοινότητας, πού συναθροίζόταν γενικά σ' ἓνα κλειστό χώρο γιά τίς ιε-ρουργίες. Γι' αὐτό τόν σκοπό ἀπορρίφθηκαν οἱ ρωμαϊκοί ναοί, στούς ὁποίους οἱ ιε-ροτελεστίες γίνονταν στόν ἐξωτερικό βωμό. Ὡς ἀνταμοιβή γνώρισαν μία μεγάλη ἐπιτυχία τά κτίρια τῶν βασιλικῶν, εἴτε ἐκείνων τά ὁποῖα εἶχαν μία δικαστική λει-τουργία, εἴτε ἐκείνων, τά ὁποῖα ἦταν αἵθουσες παλατιῶν γιά ὑποδοχή, ἀλλά ἔπρε-πε νά ἔλκεται ἡ προσοχή σ' ἓνα μέρος τοῦ κτιρίου. Εἶναι δύσκολο νά κρίνουμε τήν ἐξέλιξη τῆς διάταξης τῶν λειτουργικῶν χώρων στίς πιό πρώιμες ἐκκλησίες, διότι εἶναι σπάνιες ἐκεῖνες τῶν ὁποίων γνωρίζουμε τήν ἐποχή κατασκευῆς, ὅπως ἐπίσης τήν διαχρονική ἐξέλιξη, ἀναχωρώντας ἀπό μία λεπτομερειακή καί ἐπιστημονική ἀρχαιολογική ἀνάλυση, αὐτή ἡ ὁποία πραγματοποιεῖται σήμερα. Στή σύγχρονη κα-τάσταση τῶν ἐρευνῶν οἱ ἐπιστήμονες ἀναζητοῦν νά συμπληρώσουν μέ τά γραπτά κείμενα τήν τεμαχισμένη ἀρχαιολογική μαρτυρία, τήν ὁποία διευθετοῦν καί ἰσχυρο-ποιοῦνται νά ἐπιτύχουν μία πληροφορία περισσότερο ποιοτική ἀπό τίς ἀνασκαφές πού πραγματοποιοῦνται σήμερα.

Τά χριστιανικά λατρευτικά κτίρια συναθροίζουν μία σειρά κοινῶν χαρακτηρι-στικῶν, ἀνεξάρτητα ἀπό τήν ἐποχή καί τήν γεωγραφική ζώνη στίς ὁποῖες ἔχουν ἀνε-γερθεῖ. Ἡ κατάσταση γίνεται πρό πάντων μέ τήν ὑπαρξή λειτουργικῆς διακόσμη-σης, ὅπως ἡ ἀγία τράπεζα, τό παρεκκλήσιο ἢ τό βαπτιστήριο. Αὐτή ἡ παρατήρηση μπορεῖ νά ἐμφανισθεῖ ἐλάχιστη, ἀλλά εἶναι θεμελιώδης στήν ἀρχαιολογία γιά νά ἐξακριβωθεῖ ἡ ταυτότητά τους ὡς ἀληθινῶν ἐκκλησιῶν.

Ἡ ἀγία τράπεζα εἶναι ἐγκατεστημένη συνήθως σ' ἓνα χῶρο προέχοντα, στό ἐσω-τερικό τῆς ἐκκλησίας, σ' ἓνα τόπο ὑπερυψωμένο σέ σύγκριση μέ τό δάπεδο, ἐλκύο-ντας μέ αὐτόν τόν τρόπο τήν προσοχή στή λατρεία. Γι' αὐτόν τόν σκοπό, στά κτί-ρια τοῦ τύπου βασιλικῆς, αὐτή βρίσκεται στό πιό ἀνατολικό σημεῖο. Ἡ εὐχαριστια-κή τράπεζα συνιστᾷ τόν πιό σπουδαῖο λειτουργικό χῶρο στίς παλαιοχριστιανικές βασιλικές. Γι' αὐτό εἶναι πάντοτε μοναδική. Τό παρεκκλήσιο τῶν μαρτύρων ἀπο-

τελεῖ ἕναν ἄλλο θεμελιώδη χῶρο αὐτῶν τῶν ἐκκλησιῶν. Ἐπιφυλάσσεται γιά τήν τιμή τῶν μαρτύρων καί τῶν ἀγίων καί ἡ ἐγκατάστασή του ποικίλλει σύμφωνα μέ τοπικές ιδιαιτερότητες. Ὁ τρίτος λειτουργικός χῶρος, σπουδαῖος σέ μία ἐκκλησία, εἶναι τό βαπτιστήριο. Αὐτό δέν εἶναι πάντοτε ἀναγκαῖο. Ἡ παρουσία του ἐξαρτᾶται ἀπό τόν νομικό τίτλο τῆς ἐκκλησίας. Τό διαπιστώνει κανεῖς μέσῳ τῆς παρουσίας βαπτισματικῶν λεκανῶν καί ἐπειδή εἶναι χωρισμένο ἀπό τό ὑπόλοιπο τῆς ἐκκλησίας, εἴτε ἐγκατεστημένο στό ἐσωτερικό τοῦ κτιρίου, κατά κυριολεξία, χωρισμένο σ' αὐτή τήν περίπτωση μέ ἕνα μεσαῖο τοῖχο, ἢ εἶναι ἐγκατεστημένο σ' ἕνα συνεχόμενο κτίριο. Ὁ ἐσωτερικός χῶρος τῶν ἐκκλησιῶν εἶναι γενικά περιορισμένος ἀπό κιγκλιδῶματα πού ἐμποδίζουν τήν προσπέλαση τῶν πιστῶν. Ὁ πιό προστατευμένος χῶρος εἶναι τό ἱερό βῆμα, ἡ περίμετρος τοῦ ὁποίου ὀρίζεται ἀπό φραγμούς. Αὐτό τό ὄριο καθορίζει ἔτσι τήν περιοχὴ του, ἐπιφυλάσσεται δέ γιά τόν ἱερό κλῆρο. Ἡ εἴσοδος σ' αὐτόν τόν χῶρο ἀπαγορεύεται γιά τόν λαό, ἐκτός σέ κάποια ἐξαιρετική περίπτωση τοῦ λειτουργικοῦ ἡμερολογίου. Τά κιγκλιδῶματα μποροῦν νά ἔχουν ἐπίσης ἕνα ρόλο προσανατολισμοῦ ἢ διαδρόμου γιά νά ἀποφεύγεται ἡ ἔμφραξη σέ δύο διελεύσεις πού συνδέουν τούς λειτουργικούς χώρους –τό ἱερό βῆμα μέ τό παρεκκλήσιο τῶν μαρτύρων ἢ μέ τό βαπτιστήριο– ἀπαλείφοντας ἔτσι τίς δυσκολίες πού θά εἶχαν οἱ ἱερουργοῦντες κατά τή διάρκεια τῆς τελετουργίας.

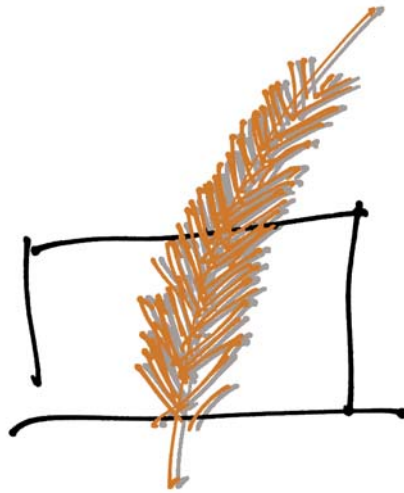
Μέ τόν καθορισμό αὐτόν τῶν λειτουργικῶν χώρων οἱ πιστοὶ καταλάμβαναν ἐκεῖνο τόν χῶρο πού ἐπιφυλασσόταν γι' αὐτούς στό κλίτος τῆς ἐκκλησίας, ὅπου παρακολουθοῦσαν τή θεία λειτουργία. Ἡ εἰσοδογὴ τους στοὺς λειτουργικούς χώρους ἦταν ἔκτακτη καί ἀπαγορευμένη ἀπό τήν ἀνάπτυξη τῆς ἴδιας τῆς ἱεροτελεστίας. Ἡ τάξη, κατά τήν ὁποία τακτοποιεῖται στό ναό ὁ λαός συμφωνεῖ γενικά μέ τά κριτήρια κοινωνικῆς ἱεραρχίας ἢ τοῦ γένους, τόσο στίς ἐνοριακές ἐκκλησίες, ὅσο καί στίς μοναστικές. Κατ' ἐκείνη τήν ἐποχὴ, ἄνδρες καί γυναῖκες καταλάμβαναν δύο χώρους σαφῶς χωρισμένους. Σέ διακεκριμένα κλίτη καί σέ σύγκριση μέ τήν ἀγ. τράπεζα, οἱ ἄνδρες τοποθετοῦντο ἐμπρός καί οἱ γυναῖκες πίσω. Ἐπίσης ἡ κοινωνική θέση καθόριζε μία εὐνοϊκὴ τοποθέτηση στίς πρώτες θέσεις, ἀνεξάρτητα ἀπό τό φύλο. Οἱ κατηγούμενοι, ὅμως, φαίνεται ὅτι θεωροῦντο μάρτυρες ἐξάιρεσης στό πρώτο μέρος τῆς θείας λειτουργίας ἀφοῦ φυλασσόταν γι' αὐτούς μία προνομιακὴ θέση γιά νά μποροῦν νά παρακολουθοῦν μέ εὐκολία τήν ἐξέλιξη τῆς θείας λειτουργίας τοῦ λόγου (liturgia della Parola). Ὑστερα, κατά τή στιγμή τῆς προσκομιδῆς, μεταφέρονταν πίσω, διότι δέν εἶχε τελειώσει ἀκόμη ἡ περίοδος τῆς μύησής τους.

Ἡ ὀργάνωση τῶν λειτουργικῶν χώρων λάμβανε ὑπόψη τρεῖς ἀπόψεις καλά διακρινόμενες, δηλαδή τόν τύπο τοῦ κτιρίου, ἀφιερωμένου ὡς ἐκκλησία, τόν εἰκονογραφικὸ σχεδιασμό του καί τήν διάταξη τοῦ ἐσωτερικοῦ χώρου. Μέχρι ποῖο σημεῖο, ὅμως, αὐτά τά σχήματα διάταξης τοῦ λειτουργικοῦ χώρου συνιστοῦν παράγοντες ἐξάρτησης γιά τήν ἀρχιτεκτονικὴ μορφή τῆς ἐκκλησίας; Εἶναι δύσκολο νά ἀπαντήσουμε σ' αὐτή τήν ἐρώτηση μέ τή σύγχρονη κατάσταση τῶν ἐρευνῶν, διότι τά συμπεράσματα εἶναι ἀκόμη πρόωρα. Ἐάν καί γνωρίζουμε ἐκκλησίες πού παρουσιάζουν τό ἴδιο σχῆμα στήν ὀργάνωση τοῦ ἐσωτερικοῦ λειτουργικοῦ χώρου, ἔχοντας

ὅμως μία διαφορετική ἀρχιτεκτονική φυσιογνωμία –ὅπως οἱ ἐκκλησίες μέ τίς ἀντίθετες ἀψίδες καί ἐκεῖνες πού ἔχουν μία κάτοψη βασιλικῆς, στήν Ἰσπανία– πρέπει νά ἀναγνωρίσουμε ὅτι ἡ ἀνωτέρω διοργάνωση τοῦ ἐσωτερικοῦ χώρου ἔπρεπε νά καθορίζει μέ ἓνα βέβαιο τρόπο τήν ἐπιλογή τοῦ τύπου τοῦ κτιρίου, ἀφήνοντας ὅμως, βέβαια, ἓνα περιθώριο στήν δημιουργικότητα. Ὑπό τόν ὄρο ἀσφαλῶς ὅτι αὐτή δέν παρεμβαίνει στή λειτουργία, οὔτε στήν διάταξη τῶν λειτουργικῶν χώρων τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐνῶ ἡ θέση τῆς ἀγ. τράπεζας γενικά ποικίλλει λίγο, ἡ ἐγκατάσταση τοῦ παρεκκλησίου τῶν μαρτύρων καί ἐκεῖνη τοῦ βαπτιστηρίου προσφέρουν διάφορους συνδυασμούς στήν διάταξη αὐτῶν τῶν λειτουργικῶν χώρων. Ὅταν ἐξετάζεται ἡ ὀργάνωση τοῦ ἐσωτερικοῦ χώρου τῶν ἐκκλησιῶν, μπορεῖ νά παρατηρήσει κανεῖς ὅτι ὑπάρχουν διάφορες γεωγραφικές περιοχές πού παρουσιάζουν μία ὀρισμένη ὁμοιομορφία καί ὅτι λαμβάνουν τό ὄνομα λειτουργικῶν ἐπαρχιῶν. Ἡ ὕπαρξη αὐτῶν τῶν γεωγραφικῶν ζωνῶν, σύμφωνα μέ τίς ὁποῖες οἱ ἐκκλησίες παρουσιάζουν τήν ἴδια διάταξη τῶν λειτουργικῶν χώρων τους, ἀποδεικνύει μία θέληση ἐκ μέρους τῶν ἀρχιτεκτόνων καί τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν νά καταστήσουν ταυτόσημες αὐτές τίς ἐπαρχίες διά μέσου χαρακτηριστικῶν στοιχείων. Δέν γνωρίζουμε μέχρι ποῦ σημαῖο αὐτές οἱ διαφορές στήν ὀργάνωση τῶν λειτουργικῶν χώρων μποροῦν νά καθορίσουν τίς παραλλαγές εἰς τρόπον ὥστε νά ἐπιτελεῖται ἡ θεία λατρεία, σύμφωνα μέ τίς διάφορες παραδόσεις. Ἐνα ἐκ τῶν κυρίων προβλημάτων πού οἱ εἰδικοί συναντοῦν σήμερα εἶναι, ὅπως ἤδη ὑπογραμμίστηκε, ἡ ἔλλειψη μιᾶς διαβεβαιωμένης χρονολογίας πού θά μᾶς ἐπέτρεπε νά γνωρίζουμε τήν ἐποχή τῆς κατασκευῆς καί τήν ἐξέλιξη τῆς ὀργάνωσης τοῦ ἐσωτερικοῦ χώρου στίς ἐκκλησίες. Αὐτή ἡ τεμαχισμένη ἀρχαιολογική πληροφορία μᾶς ζημιώνει, ὅταν συγκρίνεται ἡ ἀρχαιολογία μέ τίς γραπτές μαρτυρίες πού περιῆλθαν σέ μᾶς γιά τίς λειτουργικές χρήσεις στήν ἀρχαιότητα. Ἀπό τό μέρος τους τά γραπτά κείμενα ἀπαιτοῦν καί αὐτά μία εἰδική μεθόδολογική ἐπεξεργασία γιά νά μποροῦν νά χρονολογηθοῦν, διακρίνοντας ἐκεῖνα πού ἔχουν μία βέβαιη χρονολόγηση ἀπό τή λειτουργική μαρτυρία πού δέν φέρει γενικά χρονολογήσεις, διότι πρόκειται γιά πληροφορίες πού ἔχουν συλλεγεῖ σέ μία μακρά περίοδο, ἀκολουθώντας πιστά μία καθορισμένη λειτουργική παράδοση. Κατ' ἀκολουθία, ὁ κανόνας πού οἱ εἰδικοί ἔχουν μέ σύνεση υἰοθετήσει, συνίσταται στήν αὐθεντικοποίηση μόνο τῶν γραπτῶν μαρτυριῶν πού προέρχονται ἀπό μία γεωγραφική περιοχή, στήν ὁποία τά μνημεῖα παρουσιάζουν μία ἴδια ὀργάνωση τοῦ λατρευτικοῦ χώρου τους. Μέ ἄλλους ὄρους, πρόκειται γιά μία μέθοδο πού χρησιμοποιεῖ μόνο τίς γραπτές μαρτυρίες ἀφορώντας σέ εἰδικές γεωγραφικές ζώνες, δηλαδή κάθε λειτουργικῆς ἐπαρχίας, ἀναχωρώντας ἀπό τά ἀρχαιολογικά ἔγγραφα τῶν ἐκκλησιῶν. Ἔτσι ἔχουν πραγματοποιηθεῖ μερικές ἐργασίες πού ἐπιτρέπουν νά ταυτίσουμε μερικές λειτουργικές ἐπαρχίες χάρις στήν ὁμοιογένεια τοῦ σχήματος διάταξης τῶν λειτουργικῶν χώρων τους. Εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἐγκατάσταση τοῦ παρεκκλησίου τῶν μαρτύρων καί τοῦ βαπτιστηρίου πού ποικίλλει περισσότερο σέ σχέση μέ τήν ἀγ. τράπεζα. Παρατηρεῖ κανεῖς γιά παράδειγμα, στήν Ἰσπανία καί στή Β. Ἀφρική, μία

ἀντίθεση μεταξύ τῆς ἁγ. τράπεζας καί τοῦ τόπου ἐορτασμοῦ ἀνάμνησης τῶν μαρτύρων πού εἶναι τοποθετημένα, στίς δύο ἄκρες τοῦ κεντρικοῦ κλίτους γιά νά ἐπιτρέπεται ἡ δημιουργία μεταξύ τῶν δύο ἐνός διαδρόμου κατά μήκος τοῦ ἄξονα τῆς ἐκκλησίας. Στίς ἐκκλησίες τῆς Ρώμης, ὡς ἀνταμοιβή, ἡ ἁγ. τράπεζα εἶναι σέ σχέση μέ τά λείψανα τῶν μαρτύρων, δεδομένου ὅτι τό μεγαλύτερο μέρος αὐτῶν ἔχει κατασκευασθεῖ ἐπάνω σέ κατακόμβες. Στήν περιοχή τῆς ἀνατολικῆς Μεσογείου, στή ρωμαϊκή ἐπαρχία τῆς Συρίας, τό παρεκκλήσιο ἐορτασμοῦ ἀνάμνησης τῶν μαρτύρων βρίσκεται στό ἀνατολικό τμήμα τῆς κάθετης κεραίας τοῦ σταυροῦ τῆς ἐκκλησίας, ὑποστηριζόμενο, ἀπό τή μία ἢ τήν ἄλλη πλευρά, ἀπό τήν ἀψίδα, ἢ στά δύο παρεκκλήσια τοποθετημένα στίς δύο πλευρές.

TINA ME ΛΕΓΟΥΣΙΝ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΕΙΝΑΙ;

21. Ἔχουν συμβολικό χαρακτήρα οἱ πειρασμοί τοῦ Ἰησοῦ;

Πρεσβ. Κωνσταντίνου Παπαθανασίου
Ἐφημ. Ἰ.Ν. Κοιμ. Θεοτόκου Παλαιῦ Φαλήρου, Ἰ.Μ. Νέας Σμύρνης

ΕΝΑ ΑΣΥΝΗΘΙΣΤΟ γεγονός λαμβάνει χώρα μετά τή βάπτισμα τοῦ Ἰησοῦ· ὁδηγεῖται ἀπό τό Πνεῦμα στήν ἔρημο γιά νά ἀντιμετωπίσει τούς πειρασμούς τοῦ διαβόλου (Μτ. 4,1-11· Μκ. 1,12-13· Λκ. 4,1-13). Ἡ ἐμπειρία τοῦ πειρασμοῦ στήν ἐπίγεια ζωή τοῦ Ἰησοῦ ἀποτελεῖ μιᾶ ἀναμφισβήτητη πραγματικότητα, καθώς μαρτυρεῖται ὄχι μόνο στήν εὐαγγελική παράδοση. Ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ, ἐπειδή ἔγινε ἄνθρωπος σάν κι ἐμᾶς, ἔχει δοκιμαστεῖ σέ ὅλα, χωρίς ὅμως νά ἀμαρτήσῃ· «πέπονθεν αὐτός πειρασθεῖς» (Ἐβρ. 4,15· 2,18).

Ἄναλυτικότερα, ὁ πρῶτος πειρασμός εἶναι ὁ καθημερινός βιολογικός πειρασμός τῆς ἀνθρώπινης πείνας καί δίψας, πού ἀφορᾷ στήν κάλυψη τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀνθρώπου καί καταλήγει στήν εὐδαιμονιστική εὐμάρεια. Ὁ δεύτερος πειρασμός διαδραματίζεται σέ ἱερό χῶρο καί ἀναφέρεται τόσο στήν ἐσωτερική αὐτοσυνειδησία, ὅσο καί στή σχέση ἀνθρώπου μέ Θεό, στήν ὁποία ὑπηρετῆται ὁ πειρασμός τῆς ἐκμετάλλευσης καί τῆς πνευματικῆς αὐτάρκειας. Ὁ τρίτος καί τελευταῖος πειρασμός σχετίζεται μέ τή δύναμη καί τή δόξα τοῦ ἀνθρώπου, ἀποσκοπώντας στήν ἀλλοτριώσή του.

Τά ἐρωτήματα τῆς σύγχρονης προβληματικῆς γιά τούς πειρασμούς τοῦ Ἰησοῦ ἐντοπίζονται στά ἑξῆς: Γιατί στό κείμενο δέν ἀναφέρονται μαρτυρίες γεγονότων,

ἀλλά ἀπεικονίζονται μόνο ὁ Ἰησοῦς καί ὁ διάβολος; Πῶς οἱ πρῶτοι χριστιανοί ἔγιναν γνωστές αὐτῶν τῶν πειρασμῶν τοῦ Ἰησοῦ μέ τόν διάβολο; Καί τέλος, γιατί ἐκτός ἀπό τή φράση τοῦ Ἰησοῦ «ὑπάγε ὀπίσω μου σατανᾶ» ὄλος ὁ διάλογος μεταξὺ τους ἀποτελεῖται ἀπό παραθέματα ἢ ὑπαινιγμούς κειμένου τῆς Π.Δ.;

Μήπως ἔχουν συμβολικό ἢ διδακτικό χαρακτήρα οἱ πειρασμοί στήν ἔρημο τοῦ Ἰησοῦ; Μιά τέτοια θεώρηση παραβλέπει τήν ἱστορική βάση καί τή χριστολογική σημασία τους. Οἱ σκηνές ἀπεικονίζουν τόν Ἰησοῦ νά πειράζεται ὥστε νά ἐγκαταλείψῃ τό ρόλο του ὡς ἀφοσιωμένου Υἱοῦ στόν Θεό Πατέρα. Οἱ πειρασμοί ἔρχονται γιά νά ἀντιστρέψουν τή θεοφάνεια τῆς βάπτισμας τοῦ Ἰησοῦ. Ἐκεῖνος ἀντιθέτως ἀρνεῖται τίς προκλήσεις τοῦ διαβόλου καί παραμένει πιστός καί ὑπάκουος Υἱός τοῦ Θεοῦ. Μέ αὐτόν τόν τρόπο τά δύο γεγονότα τῆς βάπτισμας καί τῶν πειρασμῶν λειτουργοῦν ἐνοποιητικά: στήν ἐναρξη τῆς δημόσιας δράσης ὁ Ἰησοῦς δέν εἶναι μόνο ὁ «υἱός ὁ ἀγαπητός», ἀλλά ἐπίσης ὁ πιστός, δοκιμασμένος καί ἀφοσιωμένος Υἱός τοῦ Θεοῦ Πατρός.

Τέλος, ἡ ἐκκλησιολογική ἐρμηνεία θεωρεῖ ὅτι στό πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ «πειράζεται» ὄλη ἡ ἀνθρωπότητα, καθώς Ἐκεῖνος ὡς «ὁ νέος Ἀδάμ» εἶναι ὁ γενάρχης τοῦ νέου λαοῦ τοῦ Θεοῦ.

15. Τό ύλικό τῆς κατήχησης (Γ')

Ἄλεξάνδρου Σ. Καριώτογλου,
Δρος Θεολογίας

Η ΕΡΕΥΝΑ γύρω ἀπό τούς Ἀποστόλους Πέτρο, Παῦλο καί Ἰούδα μᾶς ἔχει δείξει τό πόσο λάμβαναν υπόψη τους τήν πατρώα παράδοση τῶν ἀνθρώπων, πρὸς τούς ὁποίους κήρυτταν καί τούς ὁποίους κατηχοῦσαν.

Ἡ Β' ἐπιστολή τοῦ Πέτρου καί ἡ ἐπιστολή τοῦ Ἰούδα κάνουν ἔντονα λόγο γιά τό κήρυγμα τῶν ψευδοδιδασκάλων, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἄνθρωποι πού «διασπείρουν στήν κοινότητα αἰρετικές διδασκαλίες πού ὀδηγοῦν στήν ἀπώλεια» (Β' Πέτρου 2,1). Τόσο ὁ Ἀπόστολος Πέτρος ὅσο καί ὁ Ἀπόστολος Ἰούδας φαίνεται νά εἶναι ἱκανοί γινώστες τῶν διδασκαλιῶν, τίς ὁποῖες διέσπειραν οἱ ψευδοδιδάσκαλοι τῆς ἐποχῆς τους καί ἀπό αὐτές τίς λαθεμένες ἀντιλήψεις προσπαθοῦν νά ἀπομακρύνουν τούς πρῶτους κατηχομένους, τούς ὁποίους θεωροῦσαν «νεογέννητα βρέφη» στό Χριστιανισμό.

Ὡς πρὸς τόν Ἀπ. Παῦλο εἶναι περισσότερο γνωστό ὅτι «ἦταν γνώστης τῆς λαϊκῆς φιλοσοφίας καί τῶν θρησκευτικοφιλοσοφικῶν ρευμάτων τῶν χρόνων του. Ἡ πολυμερῆς διάνοια καί ἡ συνθετική προσωπικότητα τοῦ Παύλου δέν ἦταν δυνατόν νά παρέμενε ἀπαθῆς μπροστά στήν τεράστια θρησκευτική κίνηση τῆς ἐποχῆς, τήν ὁποία συναποτελοῦσαν ὁ φιλοσοφικός ἐκλεπτυσμός, ὁ θρησκευτικός συγκρητισμός καί ἡ συνά-

φεια τοῦ ἐλληνικοῦ καί τοῦ ἀνατολικοῦ πνεύματος»¹.

Ὡς πρὸς τή χρήση ὄρων καί ιδεῶν πού κυκλοφοροῦσαν στόν ἐθνικό κόσμο ὁ Παῦλος μεταχειρίζεται ὄρους καί ιδέες τῆς Στοᾶς, ὅσες κυκλοφοροῦσαν μεταξὺ τῶν διανοουμένων τῆς ἐποχῆς του. Πολλές φορές χρησιμοποιεῖ τούς στωικούς ὄρους μέ διαφορετική ἔννοια ἀπό ἐκείνη πού ἔχουν στήν στωική φιλοσοφία, προσδίδοντάς τους τό κατάλληλο νόημα πού ἀπαιτοῦσαν οἱ ἀνάγκες διατυπώσεως καί διαδόσεως τῶν θείων ἀληθειῶν. Γιά λόγους ἱεραποστολικῆς τακτικῆς καί παιδαγωγικῆς δεοντολογίας χρησιμοποιεῖ τή συνήθη γιά τήν ἐποχή ὀρολογία τῆς ἀνθρώπινης διανοήσεως, ἔτσι ὥστε νά γίνουν εὐκολότερα κατανοητές καί ἀποδεκτές οἱ χριστιανικές ἀλήθειες. Ἦξερε νά χρησιμοποιεῖ λέξεις, φράσεις καί εἰκόνες γνωστές στούς Ἕλληνες ἢ τούς Ἰουδαίους ἀκροατές καί ἀναγνώστες τῶν ἐπιστολῶν του, μέσα ὅμως σ' αὐτές βάζει νέο περιεχόμενο².

Τόσο οἱ σπουδές του στόν Ἰουδαϊσμό ὅσο καί ἡ ἐλληνομάθειά του, τόν βοήθησαν νά κατανοεῖ κάθε φορά πού χρειαζόταν νά χρησιμοποιεῖ τρόπους σκέψης καί συγκεκριμένες παραθέσεις φράσεων καί παροιμιῶν ἀπό ἀρχαίους Ἕλληνες ποιητές καί φιλοσόφους, καθὼς καί ἀπό

τήν Ιουδαϊκή παράδοση, ώστε να γίνεται κατανοητός από τους έθνικούς και τους Ίουδαίους πού πρωτογνώριζαν τή χριστιανική πίστη. Γνώριζε επίσης θέματα πού σχετίζονταν μέ τό στρατό, τούς άθλητικούς άγώνες και τά θεάματα καθώς και τή νομική - δικαστική όρολογία. Όλα αύτά, σέ συνδυασμό μάλιστα μέ τίς άπόψεις πού διατυπώνει για τή δουλεία, τήν πολιτική έξουσία κ.λπ., δείχνουν τόσο τή σχέση του μέ τό έλληνιστικό και ρωμαϊκό περιβάλλον του, όσο και τήν κοινωνικοπολιτική και ήθική του συμπεριφορά³.

Δέν ήταν μόνο «Έβραϊός έξ Έβραίων», άλλ' όπως γράφει ό Λ. Φιλίππιδης, ήταν «έξοχος γνώστης τών έλληνικών γραμμάτων και μύστης τοῦ έλληνικοῦ πολιτισμοῦ· οὐχί μόνον διότι ήδύνατο να γράψει έλληνιστί εις γλωσσικήν διατύπωσιν και έννοιολογικήν σαφήνειαν άπαράμιλλον, οὐδέ μόνον διότι άνέφερε και χωρία άπό τής Έλληνικής Γραμματείας, αλλά πρωτίστως διότι έγνώριζε τήν όλκήν, τήν έσωτέραν δύναμιν τής έλληνικής ψυχής, και συνεπώς έγνώριζε να διεισδύει και εις τά μυχαίτατα θρησκευτικά της πάθη και να συλλαμβάνει τούς άλαλήτους στεναγμούς της και τάς νοσταλγίας της»⁴.

Έντύπωση προξενεί και ό τρόπος μέ τον όποιο ό διάκονος Φίλιππος κατήχησε τον εϋνοῦχο άξιωματικό τής βασιλείας τών Αιθίοπων. Ό Φίλιππος χρησι-

μοποιεί έναν άκρωσ έπικοινωνιακό και συγχρόνως εϋγενικό τρόπο δημιουργίας κλίματος καταλλήλου για τήν κατήχηση τοῦ άρχοντα τής Αιθιοπίας. Δείχνει τή βαθιά γνώση τών Ιουδαϊκών κειμένων. Ό Αιθίοπας πρέπει να ήταν μορφωμένος έφ' όσον μπορούσε να μελετᾶ τό κείμενο τοῦ προφήτη Ήσαΐα. Ό στίχος τών πράξεων ότι ό Φίλιππος «άρχισε να τοῦ κηρύττει τό χαρμόσυνο μήνυμα για τον Ίησοῦ» δηλώνει ότι διαμείφθηκε έννας έντονος διάλογος άνάμεσά τους, ένω τό αίτημα τοῦ Αιθίοπα να βαπτιστεῖ μαρτυρεῖ τό γεγονός ότι ξεμεινε πλήρως ικανοποιημένος άπό τή συζήτησή του μέ τον Φίλιππο, ό όποιος καθώς φαίνεται έδωσε ικανοποιητικές έξηγήσεις μέ βάση τήν πνευματική κατάρτιση πού μπορούσε να έχει ένας Αιθίοπας τήν εποχή εκείνη και τήν παράδοση πού κουβαλούσε άπό τήν πατρίδα του.

Φαίνεται έπομένως καθαρά ότι οί Άπόστολοι και τά στελέχη τής πρώτης Έκκλησίας λάμβαναν σοβαρά υπόψη τους τίς παραδόσεις και τον τρόπο μέ τον όποιο σκέφτονταν πριν δεχτοῦν τό σωτήριο μήνυμα τοῦ Άναστάντος Χριστοῦ.

Όστόσο δέν πρέπει να λησμονήσουμε τούς άποστολικούς Πατέρες και γενικά τούς Πατέρες τής Έκκλησίας, άπό τούς όποιους μπορούν πολλά να διδαχτοῦν όσοι αναζητοῦν να ασχοληθοῦν μέ τήν μεγάλη υπόθεση τής κατήχησης.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΜΠΙΤΣΑΚΗΣ, *Ή διαπαιδαγώγηση τοῦ άνθρώπου κατά τον Άπόστολο Παῦλο*, εκδ. Γρηγόρη, Άθήνα 2005, σ. 53.
2. *Όπ.π.*, σ. 55.
3. *Όπ.π.*, 61.
4. Λ. ΦΙΛΙΠΠΙΔΟΥ, «*Έλλάς και Παῦλος*», τόμος έορτασμοῦ Άπ. Παύλου, σ. 455.

Ἀπό τόν φόβο στόν πόθο

Πρωτ. Ἀντωνίου Πινακούλα,
Ἐφημ. Ἱ.Ν. Ἀγ. Παντελεήμονος Χαλανδρίου, Ἱ. Ἀρχ. Ἀθηνῶν

Α. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

1. *Ἡ θέση τῆς Κυριακῆς
στό ἐκκλησιαστικό ἔτος*
2. *Περίληψη τῆς περικοπῆς
καί ἀναγγελία τοῦ Θέματος*

1. Ἀγαπητοί ἀδελφοί, βρισκόμαστε στόν πρῶτο μήνα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους. Σήμερα εἶναι ἡ πρώτη Κυριακή μετά τίς γιορτές τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καί ἀρχίσαμε τήν ἀνάγνωση τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Λουκᾶ. Ἡ πρώτη περικοπή ἀναφέρεται στήν κλήση τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ.

2. Γνωρίζουμε ὅλοι πού καί πῶς ἔγινε. Ἐάν προσέξουμε μία λεπτομέρεια τῆς σημερινῆς περικοπῆς. Ὁ εὐαγγελιστής μᾶς πληροφορεῖ πῶς ὅταν ὁ Πέτρος καί οἱ συνεργάτες του ξανάριξαν τά δίχτυα μέ τήν προτροπή τοῦ Χριστοῦ, τό ἀποτέλεσμα ἦταν θαυμαστό. Γέμισαν δύο πλοῖα μέ ψάρια πού βαρφορτωμένα τά ἔφεραν πίσω στήν παραλία. Ὁ Πέτρος ζήτησε ἀπό τόν Χριστό νά φύγει ἀπό τό πλοῖο, γιατί, ὅπως τό δήλωσε, ἦταν ἀμαρτωλός. Κατάλαβε δηλαδή ὅτι μπροστά του εἶχε ἕναν ἄνθρωπο τοῦ Θεοῦ, αὐτά πού ζοῦσε ἦταν θαύματα τοῦ Θεοῦ κι ἐκεῖνος ἔβρισκε ὅτι δέν εἶχε θέση μέσα σέ αὐτά. Τόν ἔπιασε φόβος καί παρακαλοῦσε γονατιστός τόν Χριστό νά βγεῖ ἀπό τό καΐκι του.

Ὁ εὐαγγελιστής σημειώνει ὅτι τό ἴδιο συνέβη καί μέ τούς ἄλλους πού ἦταν στό

ἴδιο πλοῖο. Ἐπίσης, τό ἴδιο ἔπαθαν καί τά παιδιά τοῦ Ζεβεδαίου, ὁ Ἰάκωβος καί ὁ Ἰωάννης, πού ἦταν συνεργάτες τοῦ Πέτρου. Ὁ Χριστός ὅμως δέν ἔφυγε καί τοῦ εἶπε: «Μή φοβᾶσαι. Ἀπό τώρα καί στό ἐξῆς θά φαρεύεις ἀνθρώπους». Ποιός ἦταν αὐτός ὁ φόβος τοῦ Πέτρου;

Β. ΕΞΗΓΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

1. *Μία σύγκριση*
2. *Τό περιεχόμενο τῆς κλήσεως*
3. *Γέφυρα πρὸς τό τρίτο μέρος*

1. Θά μπορέσουμε νά καταλάβουμε καλύτερα τήν κατάσταση τοῦ Πέτρου καί τῶν ἄλλων μαθητῶν ἐάν τή συγκρίνουμε μέ τήν κατάσταση στήν ὁποία βρίσκονται ὅταν τελειώνει τό Εὐαγγέλιο. Βλέπετε ὅτι τό Εὐαγγέλιο ἀρχίζει μέ τήν κλήση τῶν πρώτων μαθητῶν πού ἔγινε στήν παραλία καί τελειώνει ἐπίσης μέ μιᾶ συνάντηση πού ἔχει ὁ Χριστός, μετά τήν Ἀνάσταση, μέ τούς μαθητές, πάλι δίπλα στή θάλασσα. Ὅπως λέει ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης, στήν τρίτη ἐμφάνιση τοῦ Χριστοῦ στούς Ἀποστόλους, αὐτό ἔγινε ὡς ἐξῆς: Μιά νύχτα πού φαρεύανε, γιατί μετά τήν σταύρωση τοῦ Χριστοῦ καί τήν Ἀνάστασή του ἐκεῖνοι στράφηκαν πάλι στή θάλασσα, δέν ἔπιασαν τίποτα πάλι. Τό πρῶτο ἐμφανίστηκε ἕνας ἄγνωστος στήν παραλία ὁ ὁποῖος ζή-

τουσε να αγοράσει φάρια. Εκείνοι του είπαν ότι δεν έχουν πιάσει φάρια. Εκείνος τους είπε: «Ξαναρίζτε πάλι τὰ δίχτυα στό δεξι μέρος του πλοίου καί θά βρεῖτε». Πραγματικά, αὐτό συνέβη καί τότε κατάλαβαν ὅτι αὐτός εἶναι ὁ Χριστός. Ὁ Πέτρος φόρεσε τὰ ροῦχα του καί ρίχτηκε στή θάλασσα σπεύδοντας πρῶτος στήν παραλία γιά νά τόν συναντήσει.

Ἐνῶ δηλαδή στήν ἀρχή του Εὐαγγελίου ὁ Πέτρος ζητοῦσε ἀπό τόν Χριστό νά φύγει ἀπό τό πλοῖο γιά νά μεγαλώσει τήν ἀπόσταση πού ὑπῆρχε μεταξύ τους, τώρα ὁ ἴδιος, μετά τήν Ἀνάσταση, αὐθόρμητα, μόνος του, σπεύδει νά κατέβει ἀπό τό πλοῖο καί νά φτάσει γρηγορότερα ἀπό τούς ἄλλους κοντά του. Οἱ μαθητές, γράφει ὁ εὐαγγελιστής, ἦταν 200 πήχεις μακριά, περίπου 100 μέτρα. Καί σημειώνει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ὅτι τό νά ρίξει τόν ἑαυτό του στή θάλασσα καί νά τρέξει νά συναντήσει τόν Χριστό δείχνει ποιός ἦταν ὁ πόθος του νά ζεῖ καί νά βρῖσκεται κοντά σ' ἐκεῖνον.

2. Ἄν συγκρίνουμε λοιπόν τὰ δύο ἐπεισόδια, τό πρῶτο, πού ζητοῦσε ὁ Πέτρος νά φύγει ὁ Χριστός μακριά του, καί τό τελευταῖο, ὅπου ὁ Πέτρος σπεύδει ὅσο γίνεται νά φτάσει ταχύτερα κοντά του, καταλαβαίνουμε σέ τί κάλεσε ὁ Χριστός τούς μαθητές του καί σέ τί καλεῖ κι ἐμᾶς. Σέ τί τούς κάλεσε λοιπόν; Στό νά δημιουργήσει μέσα τους καί μέσα μας τίς κατάλληλες προϋποθέσεις γιά νά ἐπιθυμοῦμε μόνο τόν Χριστό. Ὅλη ἡ ἐπιθυμία μας νά εἶναι ἐκεῖνος, καί ὅλα τὰ ἄλλα νά τὰ βλέπουμε ὡς δεύτερα. Ἡ καρδιά μας νά πάλλεται γι' αὐτόν. Ὁ Πέτρος ἔγινε μετά Ἀπόστολος. Ὁ μέγας Ἀπόστολος του Χριστοῦ. Ὁ πρῶτος μεταξύ τῶν δώδεκα. Ἔγινε ὅμως τέτοιος γιατί ἀγαποῦσε τόν Χριστό τόσο

πολύ, τόν ἐπιθυμοῦσε τόσο πολύ, ποθοῦσε τόσο πολύ νά εἶναι κοντά του.

Θά ἔλεγε κανείς, μήπως ὁ Πέτρος ἄλλαξε πιά ἀποψη καί πίστευε ὅτι δεν εἶναι ἁμαρτωλός; Ὁχι βέβαια. Τρία χρόνια κοντά στόν Χριστό κατάλαβε τί σημαίνει ἁμαρτία καί πῶς ὁ Χριστός στέκεται ἀπέναντι σέ αὐτή. Ἦδη ὁ ἴδιος πρῖν λίγες ἡμέρες τόν εἶχε ἀρνηθεῖ. Διαφεύστηκε τραγικά γιά τήν αὐτοπεποίθησή του. Ἐκλαψε πικρά μετανιωμένος καί παρηγορήθηκε πληροφορημένος μέσα του ὅτι ἔλαβε συγχώρηση. Μήπως, θά ἔλεγε κάποιος, ἐπειδή ἐπί τρία χρόνια ζοῦσε μαζί μέ τόν Χριστό, ἀπέκτησε τόσο πολύ θάρρος μαζί του καί ἔσπευδε τώρα νά τόν συναντήσει ὅπως συναντάει κάποιος ἄνθρωπος τήν παρέα του; Ὁχι βέβαια. Ὅπως σημειώνει ὁ εὐαγγελιστής, ἂν καί ἀναγνώρισαν τόν Χριστό, ἂν καί ἔτρεξε ὁ Πέτρος πρῶτα καί οἱ ἄλλοι μαθητές μετά νά βρεθοῦν κοντά του, κανείς δεν τολμοῦσε νά τόν ρωτήσει «Ποιός εἶσαι;». Ἦξεραν ὅλοι ὅτι εἶναι ὁ Χριστός, ταυτόχρονα ὅμως δεν εἶχε κανείς τό θάρρος, παρ' ὅτι τρία χρόνια ἦταν μαζί του, νά τοῦ κάνει τέτοιες ἐρωτήσεις. Μήπως ὁ Πέτρος ἦταν βέβαιος μετά ἀπ' αὐτό ὅτι ἀγαποῦσε τόν Χριστό; Καί ἀσφαλῶς ὄχι. Ὁ Χριστός παρακάτω τόν ρώτησε: «Πέτρο μέ ἀγαπᾶς;». Εκείνος ἀπαντοῦσε ξέροντας πιά ὅτι εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Χριστός πού γνωρίζει ἐάν τόν ἀγαποῦμε. Δεν εἴμαστε ἐμεῖς, πού ὅσο κι ἂν νομίζουμε ὅτι τόν ἀγαποῦμε, εἴμαστε σίγουροι ὅτι αὐτό συμβαίνει. Ὁ Πέτρος λέει: «Ναί, Κύριε, ἐσύ ξέρεις ὅτι σ' ἀγαπῶ». Ἀπαντάει μέ αὐτό τόν τρόπο ὅτι «ἐσύ ξέρεις ὅτι σέ ἀγαπῶ, ἐσύ καταλαβαίνεις ὅσα ἐγώ ἔχω στό νοῦ μου καί στήν καρδιά μου καλύτερα ἀπό τόν ἴδιο τόν ἑαυτό μου».

3. Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ὁ Χριστός ὅταν κάλεσε τοὺς μαθητές κάλεσε ἀνθρώπους πού γνώριζαν τόν Νόμο τοῦ Θεοῦ, πού ἤξεραν τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ, πού περιέμεναν μέ λαχτάρα νά ἔρθει ὁ Μεσσίας. Ἀλλά ὁμως οἱ ἀνθρωποὶ αὐτοὶ δέν εἶχαν γνωρίσει τόν Χριστό πρόσωπο μέ πρόσωπο. Δέν ἤξεραν ποιός εἶναι αὐτός. Κι ἔτσι, ζώντας στήν παράδοση τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, τοῦ λαοῦ πού ἀκολουθοῦσε τόν Νόμο τοῦ Θεοῦ, αὐτόν πού παρέλαβε ὁ Μωυσῆς στό Σινᾶ, ἀκολουθοῦσαν καί ἐβλεπαν τή σχέση τους μέ τόν Θεό ὡς καθῆκον πού ἔπρεπε νά ἐπιτελοῦν. Τηροῦσαν τίς ἐντολές ὅπως τηροῦμε ἕναν κανονισμό μέ διατάξεις. Τά ἄρθρα του, πρῶτο, δεῦτερο, τρίτο καί λοιπά, ἐφάρμοζαν μέ μεγάλο σεβασμό στή ζωή τους. Καί αὐτό δημιουργοῦσε μέσα τους τήν ἐπίγνωση ὅτι εἶναι ἁμαρτωλοὶ ἀνθρωποὶ. Γιατί κανεῖς δέν μπορούσε νά τηρήσει κατά γράμμα αὐτόν τόν κατάλογο τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ. Κι ἔτσι αἰσθάνονταν συνεχῶς ἔνοχοι. Ζοῦσαν συνέχεια μέ τόν φόβο τοῦ παραβάτη ἀπέναντι στόν Θεό. Γι' αὐτό κι ὁ Πέτρος ἐξέφρασε ἐκ μέρους ὅλων αὐτόν τόν φόβο: «Ἐμεῖς εἴμαστε ἁμαρτωλοὶ ἀνθρωποὶ, ποτέ μας δέν μπορέσαμε νά τηρήσουμε τίς ἐντολές ὅπως ἀναφέρονται ἀπό τόν Μωυσῆ».

Τώρα κοντά στόν Χριστό γνώρισαν τά πράγματα διαφορετικά. Αὐτός πού ἔδωσε τόν Νόμο, αὐτός πού ἔδωσε τίς ἐντολές, αὐτός ἔγινε ἀνθρώπος. Βρέθηκε ἀνάμεσα στους ἀνθρώπους, ὅπως βρίσκονται ὅλοι οἱ ἀνθρωποὶ. Νά πεινάει, νά διψάει καί νά ζητάει φαγητό. Ὅταν τόν γνώρισαν λοιπόν ἀπό κοντά καί κατάλαβαν πόσο ὁ Θεός ἀγαπάει τοὺς ἀνθρώπους, ἀφοῦ ὁ ἴδιος σταυρώθηκε, τότε λοιπόν ἄρχισαν νά τόν ἐπιθυμοῦν καί νά γεμίζει ἡ καρδιά τους πόθο γι' αὐτόν. Ἄρχισαν νά αἰσθάνονται

συνεχῶς λαβωμένοι μέσα τους ἀπό τήν ἀγάπη του. Αὐτό φαίνεται στήν πορεία τοῦ Πέτρου. Ὁ Πέτρος ἀκολούθησε τόν Χριστό, ὅπως ἐκεῖνος τοῦ τό ζήτησε. Καί ἀπό τόν φόβο καί τήν ἐνοχή ἔφτασε στήν ἀγάπη καί στόν πόθο γιά τόν Χριστό.

Γ. ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ

1. *Ἡ κλήση τῶν μαθητῶν φωτίζει τήν κατάστασή μας*
2. *Ἡ δική μας πορεία*

1. Μέ βάση τήν κλήση τῶν μαθητῶν καί τήν πορεία τους κοντά στόν Χριστό μπορούμε νά ξεχωρίσουμε τοὺς ἀνθρώπους σέ τρεῖς ομάδες. Στήν πρώτη ομάδα ἀνήκουν ἐκεῖνοι πού ἀγνοοῦν τόν Νόμο τοῦ Θεοῦ καί τό θέλημά του. Δέν γνωρίζουν πού βαδίζουν, πού βρίσκονται, ἐάν ὑπάρχει ὁ Θεός καί ποιὰ εἶναι ἡ θέση τους ἀπέναντί του. Στή δεύτερη ομάδα ἀνήκουν ὅσοι γνωρίζουν τόν Νόμο τοῦ Θεοῦ, θέλουν νά τηροῦν τίς ἐντολές του, ἔχουν ἐπίγνωση ὅτι εἶναι ἁμαρτωλοὶ ἀνθρωποὶ, ἀλλά ζοῦν γεμάτοι φόβο καί ἐνοχές. Γι' αὐτούς ὁ Χριστός δέν ἦρθε ἀκόμα. Δέν σταυρώθηκε καί δέν ἀναστήθηκε. Δυστυχῶς, ἐνῶ φαίνεται ὅτι μοιάζουν στους μαθητές πρίν τοὺς καλέσει ὁ Χριστός, στήν πραγματικότητα δέν τοὺς μοιάζουν. Οἱ μαθητές τηροῦσαν τόν Νόμο, ἐπειδὴ περίμεναν τόν Χριστό. Εἶναι χαρακτηριστικό αὐτό πού ἔλεγε ὁ ἕνας στόν ἄλλο: «Βρήκαμε Αὐτόν γιά τόν ὁποῖο ἔγραψε ὁ Μωυσῆς καί οἱ Προφῆτες».

Ἐπάρχει καί τρίτη ομάδα, στήν ὁποία ἀνήκουν ὅσοι κατάλαβαν ὅτι ὁ Νόμος καί οἱ ἐντολές του κρύβουν μέσα τους τόν Χριστό. Δέν ὑπάρχουν γιά νά δημιουργοῦν φόβο καί ἐνοχές, ἀλλά γιά νά ὀδηγοῦν στόν Χριστό, πού μπορεῖ νά συγχωρεῖ καί

νά θεραπεύει. Γι' αυτούς τὰ πράγματα ἀντιστράφηκαν. Ἐντὶ νά βλέπουν τίς διατάξεις τοῦ Νόμου καί νά τούς πιάνει ὁ φόβος τοῦ παραβάτη, βλέπουν τόν σταυρωμένο Χριστό καί ἐλκύονται ἀπ' αὐτόν στήν ἀγάπη του.

2. Ἐμεῖς σέ ποιά ομάδα ἀνήκουμε; Ἐάν ἀνήκουμε στήν πρώτη, πρέπει νά πάρουμε τόν Νόμο τοῦ Θεοῦ καί τίς ἐντολές του σοβαρά. Ἄς μᾶς πιάσει ὁ φόβος τοῦ Πέτρου. Νά εἴμαστε σίγουροι ὅτι ὁ Χριστός θά τόν ἀντιστρέψει σέ πόθο γι' αὐτόν. Ἐάν ἀνήκουμε στή δεύτερη ομάδα, δέν εἴμαστε σέ ἄσχημο σημεῖο. Χρειάζεται ὅμως μεγάλη προσοχή. Ὁ Χριστός ἤρθε, σταυρώθηκε καί ἀναστήθηκε. Γι' αὐτό δέν μᾶς θέλει φοβισμένους καί μέ αἰσθήματα ἐνοχῆς. Μᾶς καλεῖ στήν Ἀνάστασή του. Νά φύγουμε ἀπό αὐτό στό ὅποιο ζοῦμε τώρα, δηλαδή τό νά βλέπουμε τήν πίστη μας μόνο ὡς καθήκον πού δέν μπορούμε νά ἐπιτελέσουμε. Νά δοῦμε στίς ἐντολές ὄχι κάποιον ἄγνωστο Θεό, ἀλλά τόν ἀληθινό Θεό πού ἔγινε ἄνθρωπος, τόν Χριστό πού ἐπιθυμοῦμε καί ἀγαποῦμε.

Δ. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

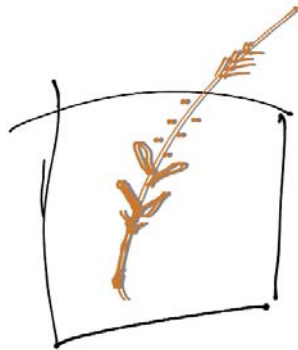
1. *Περίληψη προηγουμένων*

2. *Προτροπή καί σύνδεση*

μέ τήν προηγούμενη Κυριακή

1. Ἀγαπητοί ἀδελφοί, ἡ κλήση τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ δέν εἶναι μία λεπτομέρεια τῆς ἱστορίας τους. Ἔχει κεντρική θέση στή ἱστορία τῆς σωτηρίας μας καί γι' αὐτό ἀναφέρεται σέ ὅλα τὰ Εὐαγγέλια. Δέν ἐξαντλεῖται μόνο στό περιστατικό τῆς συνάντησης στή λίμνη τῆς Γενησαρέτ, ἀλλά προϋποτίθεται σέ κάθε πτυχή τῆς σχέσης τους μέ τόν Χριστό. Κατά τήν διάρκεια τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους καί διαβάζοντας τό Εὐαγγέλιο θά συναντοῦμε μπροστά μας τήν κλήση τους πού φωτίζει καί τή δική μας κλήση.

2. Ἡ κλήση τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ δίνει νόημα στίς γιορτές τῶν προηγούμενων ἡμερῶν γιά τήν Ὑψωση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Ἄς σηκώσουμε λοιπόν τόν Σταυρό μας ἀκολουθώντας τήν κλήση τοῦ Χριστοῦ, γιά νά ἀξιωθοῦμε νά φύγουμε ἀπό τόν φόβο καί νά φθάσουμε στήν ἀγάπη του. Ἀμήν.

Ἐγγυημένα κριτήρια ἀλήθειας

Ἄρχιμ. Αὐγουστίνου Γ. Μύρου, Δρος Θ.
Ἱεροκήρυκος Ἱ. Μητροπόλεως Σερβίων καί Κοζάνης

ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ πολλές φορές, ὅταν ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ συναντοῦν ἀνθρώπους πού ἀνήκουν σέ κάποια ἀπό τίς αἱρέσεις, νά ἐκπλήσσονται, διότι δίνουν τήν ἐντύπωση καλῶν, ἀγαθῶν καί ἀξιόπρόσεκτων ἀνθρώπων. Ἡ καλωσύνη, ἡ εὐγένεια, ἡ ἐξυπηρετικότητα, ἡ σεμνότητα, ἡ ἀφοσίωση στόν Θεό, ὁ ζήλος γιά τή μελέτη τῶν ἁγίων Γραφῶν, ἡ ἀποφυγή ἀμαρτωλῶν συνηθειῶν, ἐντυπωσιάζουν τοὺς πολλοὺς καί δημιουργοῦν μέσα τους ἐρωτήματα καί προβληματισμό· μήπως ἡ πίστη τους εἶναι ἀληθινή; μήπως ἔχουν δίκαιο γιά τά ὅσα ὑποστηρίζουν; Ὅμως ἐμεῖς διερωτώμαστε· μποροῦν οἱ ἐξωτερικές αὐτές ἐκδηλώσεις καί συμπεριφορές νά ἀποτελέσουν ἀλάνθαστα κριτήρια γιά τήν γνησιότητα τῆς Πίστεως;

Ὅταν πάλι συμβαίνει νά συζητοῦν μέ κάποιους αἱρετικούς καί φθάνουν στό σημεῖο νά ἐρωτήσουν, ποῦ στηρίζονται αὐτά πού πιστεύουν καί ὑποστηρίζουν, ἡ ἀπάντησή τους εἶναι αὐθόρμητη· μά ποῦ ἄλλοῦ ἀπό τήν Ἁγία Γραφή· αὐτά εἶναι γραμμένα στή Βίβλο. Καί ἐμεῖς ξανά διερωτώμαστε· πῶς εἶναι δυνατόν νά ὑπάρχουν τόσες αἱρετικές ομάδες μέ δοξασίες διαμετρικά ἀντίθετες γιά τά ἴδια ζητήματα καί νά στηρίζονται ὅλες στήν Ἁγία Γραφή;

Ὁ προβληματισμός αὐτός μᾶς ἀναγκάζει νά ἀναζητήσουμε κάποια σταθερά καί

ἐγγυημένα κριτήρια, γιά νά μποροῦμε μέ ἀσφάλεια κάθε φορά νά ἀνιχνεύουμε τήν ἀλήθεια καί τή γνήσια Πίστη.

Τό ζήτημα αὐτό τῶν κριτηρίων τῆς ἀληθείας ἀπασχόλησε τοὺς ἁγίους πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἀκόμη ἀπό τά ἀρχαῖα χριστιανικά χρόνια, ὅταν βρέθηκαν στήν ἀνάγκη νά ἀντιμετωπίσουν τοὺς αἱρετικούς τῆς ἐποχῆς τους, οἱ ὁποῖοι ἰσχυρίζονταν ὅτι κατεῖχαν τήν ἀλήθεια.

Οἱ ἅγιοι πατέρες ξεκίνησαν ἀπό μία ἀπόλυτα σταθερή βάση γιά νά ἀναπτύξουν τήν ἐπιχειρηματολογία τους· ταῦτιςαν τήν ἀλήθεια μέ τόν Ἰησοῦ Χριστό, τόν ἐνανθρωπήσαντα Υἱό τοῦ Θεοῦ. Στήν πραγματικότητα δέν πρωτοτύπησαν, διότι ἀπλῶς ἀξιοποίησαν τήν ἀποκάλυψη αὐτοῦ τοῦ ἰδίου τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος ὁμολόγησε ὅτι «ἐγώ εἰμι... ἡ ἀλήθεια» (Ἰω. 14,6). Εἶναι χαρακτηριστική ἡ παρατήρηση τοῦ Τερτυλλιανοῦ ὅτι «ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός ἀποκάλυψε τόν ἑαυτό του ὄχι ὡς ἓνα ἔθιμο, ἀλλ' ὡς τήν ἀλήθεια» (*De Virginibus Velandis* 1,1). Ἐπομένως δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει ἄλλο πιό αὐθεντικό κριτήριο γιά τήν ἀλήθεια ἀπό αὐτόν τόν Ἰησοῦ Χριστό, πού τήν ἐνσαρκώνει.

Τό πρόβλημα ὅμως τῶν κριτηρίων τῆς ἀληθείας δέν λύνεται τελεσίδικα μέ τήν διαπίστωση αὐτή, διότι ἀμέσως γεννᾶται ἄλλο ἐρώτημα· ποῦ μποροῦμε νά βροῦ-

με τόν ένανθρωπήσαντα Χριστό μετά τήν Ἐνάληψή του, γιά νά μαρτυρήσει τήν ἀλήθεια; Ἡ ἀποστολική καί πατερική ἀπάντηση εἶναι καί ἐδῶ δεδομένη. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός εἶναι παρών καί ζῶν στήν μία, ἀγία, καθολική καί ἀποστολική Ἐκκλησία, ἀφοῦ αὐτή δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά τό ἴδιο του τό Σῶμα (Ἐφ. 1,23-24). Ἡ Ἐκκλησία δέν εἶναι ἕνα σωματεῖο ἀνθρώπων πού συμβαίνει νά ἔχουν τήν ἴδια ἀνθρώπινη πίστη (ὅπως τήν ὀρίζουν οἱ αἰρετικοί). Ἡ ἀληθινή Ἐκκλησία εἶναι αὐτός ὁ ένανθρωπήσας Χριστός, πού παραδίδεται ὀλόκληρος, ἀναλλοίωτος καί ζωντανός ἀπό γενεά σέ γενεά. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἀναγνωρίζεται ἀπό τούς πιστούς στό Μυστήριό τῆς θείας Εὐχαριστίας, ὅπως ἀκριβῶς μᾶς τό δείχνει ὁ εὐαγγελιστής Λουκᾶς, ὁ ὁποῖος, μαζί μέ τόν Κλεώπα, τόν ἀναγνώρισε «ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου» (Λκ. 24, 30-35). Ἔτσι ἡ μία ἀληθινή Ἐκκλησία ἀποτελεῖ συγχρόνως τό κριτήριό καί τό θησαυροφυλάκιο τῆς ἀληθείας. Εἶναι ιδιαίτερα ἀξιοπρόσεκτη γιά τό ζήτημα αὐτό ἡ μαρτυρία τοῦ ἁγίου Εἰρηναίου.

«Αὐτό τό κήρυγμα καί αὐτήν τήν Πίστη παρέλαβε ἡ Ἐκκλησία, ὅπως προαναφέραμε, μολοντί ἔχει ἐξαπλωθεῖ σέ ὅλο τόν κόσμο καί μέ ἐπιμέλεια τά φυλάγει σάν νά κατοικεῖ σέ ἕνα σπίτι. Παρομοίως τά πιστεύει σάν νά ἔχει μία ψυχή καί τήν ἴδια καρδιά· τά διακηρύσσει ἐν ἀρμονία καί τά διδάσκει καί τά παραδίδει σάν νά ἔχει ἕνα στόμα. Οἱ διάλεκτοι ἀνά τόν κόσμο εἶναι ἀνόμοιες, ἀλλ' ἡ δύναμη τῆς παραδόσεως εἶναι μία καί ἡ αὐτή» (Ἐλεγχος καί ἀνατροπή τῆς ψευδωνύμου γνώσεως 1,10,2).

Οἱ ἅγιοι πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ὁμολογοῦν καί κηρύττουν αὐτό πού πρῶτος

ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἔγραψε στόν μαθητή του Τιμόθεο, ὅτι δηλαδή ἡ Ἐκκλησία τοῦ ζῶντος Θεοῦ εἶναι «στύλος καί ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας» (Α' Τιμ. 3,15). Ὁ κάθε πιστός, ἐπομένως, ὡς μέλος τῆς ἀληθινῆς Ἐκκλησίας, ἔχει λάβει «τόν κανόνα τῆς ἀληθείας», δηλαδή τό κριτήριό τῆς ἀληθείας, μέ τό Μυστήριό τοῦ Βαπτίσματος (Ἐλεγχος καί ἀνατροπή τῆς ψευδωνύμου γνώσεως 1,9,4). Ὅλα αὐτά σημαίνουν ὅτι ἔξω ἀπό τήν μία ἀληθινή Ἐκκλησία δέν ὑπάρχει αὐθεντικό καί ἐγγυημένο κριτήριό τῆς ἀληθείας. Ὁ ἴδιος ὁ ἅγιος Εἰρηναῖος γράφει γιά τόν ἅγιο Πολύκαρπο ὅτι «δίδασκε πάντα αὐτά πού ἔμαθε ἀπό τούς ἀποστόλους καί ἡ Ἐκκλησία παραδίδει καί εἶναι τά μόνα ἀληθινά» (Ἐλεγχος καί ἀνατροπή τῆς ψευδωνύμου γνώσεως 3,3,4).

Εἶναι ὀλοφάνερο ὅτι ὅταν οἱ αἰρετικοί ἀποκόβονται ἀπό τήν μία, ἀγία καθολική καί ἀποστολική Ἐκκλησία, τότε χάνουν ὅπωςδήποτε τόν «κανόνα τῆς ἀληθείας», μέ ἀποτέλεσμα νά παρεκκλίνουν ἀπό τήν ἀλήθεια καί νά περιπλανῶνται μέσα στό σκοτάδι τῆς πλάνης.

Πῶς, ὅμως, καί μέ ποιά κριτήρια μπορεῖ κάποιος νά ἀναγνωρίσει τήν μία ἀληθινή Ἐκκλησία, τό αὐθεντικό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἀπό τό ὁποῖο ἀποκόπτονται οἱ αἰρετικοί; Εὐτυχῶς τά κριτήρια αὐτά ὑπάρχουν θησαυρισμένα μέσα στό πολυτιμο θησαυροφυλάκιο τῆς Ἱερᾶς μας Παραδόσεως. Ἐκεῖνο πού ἀπαιτεῖται εἶναι τό ἀνύστακτο ἐνδιαφέρον καί ἡ ἐπιμελημένη ἔρευνα, ὥστε ὁ καθένας μᾶς νά τά γνωρίσει καί νά συνειδητοποιήσει τήν σημασία τους. Ἐμεῖς θά ἐπιχειρήσουμε σέ ἐπόμενα ἄρθρα νά ἐπισημάνουμε τά πύκρια ἀπό αὐτά.

Ὁ δικός μας Δεκαπενταύγουστος, ἢ ἀντέχοντας κι ἐφέτος...

Πρωτ. Κωνσταντίνου Καλλιανῶ

Ἐφημ. Ἱ. Ν. Ἁγίου Παντελεήμονος Σκοπέλου Ἱ. Μ. Χαλκίδος

ΟΤΑΝ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ἡ καμπάνα γιὰ τὴν Παράκληση, τό δροσερό τ' ἀπόβραδο σιμώνει καί μέ τίς δικές του ζωγραφιές καί εὐπρεπίζει, στολίζει τό ναό, ὅπως τά λιγοστά κλωνάρια ἀπό βασιλικό καί γιασεμί στολίζουν τὴν Εἰκόνα Τῆς.

Ἀπό μακρὰ ἀκούγονται οἱ φωνές τῶν περαστικῶν πού ἐπιστρέφουν ἀπό τὴ θάλασσα. Βιάζονται νά ἐτοιμαστοῦν γιὰ τὴ βραδυνή τους ἔξοδο. Κάποιοι σταυροκοπιοῦνται, ἄλλοι εἰσοδεύουν στό ναό νά προσκυνήσουν, ἐλάχιστοι ὅμως, ἐν σχέσει μέ τό πλῆθος τῶν ἐπισκεπτῶν τοῦ Αὐγούστου. Τούς κοιτάζεις μέ μιὰ συμπόνια, γιατί τό ξέρεις ὅτι τούς περισσότερους ἀπ' αὐτούς δέν θά τούς ξαναταμῶσεις.

Τά πρόσωπα κάθε ἀπόβραδο περίπου τά ἴδια στήν Παράκληση. Ἔρχονται δέ μόλις σημάνει ἡ καμπάνα, αὐτή ἡ μοῦσα τῆς Ἐκκλησίας πού συντροφεύει τούς πιστούς στήν κάθε ἔκφραση τῆς ζωῆς τους. Ἔρχονται λοιπόν οἱ πιστοί, αὐτή ἡ παρηγόρια τοῦ παπᾶ, πού τούς περιμένει γιὰ νά βάλει «Εὐλόγητός». Γιατί τούς βλέπει ὡς τά μέλη μιᾶς οἰκογένειας –ἀφοῦ τέτοια εἶναι ἡ ἐνορία– πού συνάζονται, ὅπως τὴν ἄχραντη ἐκείνη ὥρα τοῦ δείπνου. Καί μήπως δέν εἶναι ἕνα ἰδιότυπο δείπνο κι αὐτή ἡ σύναξη, μέ

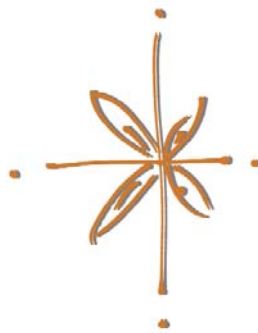
οἰκοδέσποινα Ἐκείνη καί συνδαιτυμόνες ὄλους ἐμᾶς; Ὅσους δηλαδή προτιμήσαμε νά δώσουμε προτεραιότητα στή Χάρη Τῆς κι ὄχι στά βιαστικά κελεύσματα τοῦ κόσμου πού ἀκινητοποιεῖ τίς συνειδήσεις μας καί τίς νεκρώνει; Μόνο πού χρόνο τό χρόνο λιγοστεύουμε, ὅπως λιγοστεύει ἡ ζωή καί οἱ δυνάμεις μας.

Ἀπό τά γιασεμιά καί τά βασιλικά ἀνεβαίνει ἄρωμα πού μπερδεύεται μέ τὴν εὐωδία τοῦ ἁγιορείτικου θυμιάματος καί πλημμυρίζει τό ναό μέ ἕνα μύρο πού κατανύσσει, εἰρηνεύει τὴν ψυχὴ, καθὼς μέ ἀπίστευτη δροσιά τὴ θωπεύουν καί τά λιτά τά λόγια ἀπό τά τροπάρια τοῦ Παρακλητικοῦ Κανόνα. «Τόν ποταμόν τόν γλυκερόν τοῦ ἐλέους σου, τόν πλουσίαις δωρεαῖς δροσίσαντα τὴν πανάθλιαν καί ταπεινήν, Πάναγνε, ψυχὴν μου...». Ρήματα ἀληθινὰ καί ἀνθρώπινα. Ὅπως τά ἐρωτήματα πού ἔχουμε καί τά καταθέτουμε, μαζί μέ τά ὅποια παράπονά μας, στά Ἄχραντα τά Χέρια Τῆς, πρόσφορο καί νάμμα λές γιὰ τὴ λειτουργία. Μαζεύουμε, λοιπόν, τίς ἀποτυχίες καί τὴν περιθωριοποίησή μας, αὐτά τά καθημερινὰ ἔπαθλα πού μᾶς φιλεῖ ὁ κόσμος καί Τῆς τά προσφέρουμε γιὰ νά μεταποιηθοῦν σέ «χαράν καί εὐφροσύνην». Γιατί μέρα τὴ μέρα συνειδητοποιοῦμε ὅτι γιὰ τόν κόσμο εἴμαστε κάτι τό

περιττό και άχρηστο, αφού δεν ακολου-
θοῦμε τά βήματά του και, τό κυριότερο,
δέν αφήνουμε τήν ψυχή μας στά χέρια
του. Και κόσμος, μέ τή βιβλική ἔννοια
τοῦ ὄρου, μπορεῖ νά εἶναι ἀκόμα κι ὁ δι-
κός μας κόσμος, τῶν «πιστῶν» δηλαδή,
ἀλλά και ἐκείνων πού εἶναι σιμά μας και
ἐπιμένουν νά λέγονται «συνεργάτες»,
«φίλοι» και κάποτε «ἀδελφοί». Ὅμως ὁ
δικός μας Δεκαπενταύγουστος συμπλη-
ρώνει αὐτά τά κενά μέ τή θεραπευτική
Τῆς ἐπέμβαση. Ἐπέμβαση πού ὑπάρχει
πάντα, ἀλλά περισσότερο τότε πού χρει-
άζεται, ὡσπερ ἀπό ἔμπιστό μας αἶτημα:
εἰλικρινές αἶτημα και ἀφτιασίδωτο ἀπό
εὐγένειες και συμπεριφορές τοῦ κόσμου
τούτου. Γι' αὐτό και ψηλαφοῦμε κάθε
ἀπόβραδο τίς μέρες αὐτές τήν ψυχή μας
και Τῆς παραδίνουμε τίς πληγές πού φέ-
ρει μέ τόν ἰκέσιο λόγο: «ἐκ φθορᾶς νο-

σημάτων ἀνάστησον». Γιατί αὐτό πού,
ἰδιαίτερα τίς ὄρες ἐτοῦτες, συνειδητο-
ποιοῦμε, εἶναι τά νοσήματά μας, γιά
πολλά ἀπό τά ὅποια εἴμαστε και ὑπεύ-
θυνοι. Κι εἴμαστε ὑπεύθυνοι, ἐπειδή δέν
μπορέσαμε νά συλλαβίσουμε πραγματι-
κά και τίμια τά λόγια πού εἶπε Ἐκείνη,
ὅταν τήν ἐπισκέφτηκε ὁ Ἄρχάγγελος τήν
ἡμέρα τή σημαδιακή τοῦ Εὐαγγελισμοῦ.
«Γένοιτό μοι κατά τό ρῆμα σου» (Λκ. 1,
38). Ἄν, λοιπόν, τόν βιώνουμε αὐτό τό
λόγο και ὀριοθετούσαμε τή ζωή μας μέ
τόν κανόνα τῆς ὑπακοῆς πού μᾶς δίδαξε
ἡ Μάνα μας Αὐτή, τότε θά εἴμασταν πιό
ἐλεύθεροι, πιό σεμνοί και περισσότερο
τίμιοι. Ἀλήθεια, τί λέμε γιά ὄλ' αὐτά;

Δεκαπενταύγουστο, λοιπόν, μέ τίς ἀν-
τοχές μας νά ραντίζονται μέ τή δροσιά
τῆς Χάρης Τῆς κι ἐφέτος...

Εὐλαλίας τῆς ἐν Βαρκελώνῃ τῆς Ἰσπανίας ἧς ἡ μνήμη τῇ 22ᾳ Αὐγούστου*

Ἐπιμέλεια: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη

Τρίτος αἰώνας μετά Χριστόν. Βρισκόμαστε στήν Ἰβηρική Χερσόνησο, πού στίς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων ἀναφέρεται μέ τό ὄνομα ΣΠΑΝΙΑ. Στήν περιοχὴ τῶν ἀνατολικῶν παραλίων τῆς Ἰσπανίας, τήν Καταλωνία, καί μάλιστα στήν πόλη τῆς Βαρκελώνης, εἶδε τό φῶς ἡ μελλοντική προστάτις καί πολιούχος τῆς σημερινῆς μεγαλούπολης. Ἡ Εὐλαλία εἶναι παιδί χριστιανικῆς, εὐσεβοῦς οἰκογένειας. Ἡ ἀνατροφή της γίνεται «ἐν νοουθεσίᾳ καί παιδείᾳ Κυρίου». Ὁ νεοφυτευμένος παράδεισος στήν Ἰσπανική γῆ, ἡ Ἰσπανική δηλαδή Ἐκκλησία, ἀποκτᾷ ἓνα σπάνιας φυσικῆς καί πνευματικῆς ὁμορφιάς ἄνθος πού φτάνει ἤδη τά δώδεκά του χρόνια: τήν Εὐλαλία.

Στήν ἀπέραντη Ρωμαϊκή αὐτοκρατορία βασίλευαν οἱ συναυτοκράτορες Διοκλητιανός καί Μαξιμιανός, οἱ ὁποῖοι κήρυξαν διωγμό κατά τῶν χριστιανῶν σ' ὅλη τήν ἀχανῆ ἐπικράτειά τους. Οἱ διαταγές ἦταν αὐστηρές. Τό αἷμα τῶν μαρτύρων κάλυψε σάν πορφυρός βασιλικός μανδύας τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ, δηλαδή τήν Ἐκκλησία. Ὁ αἱματοχαρῆς ἀπεσταλμένος τῶν τυράννων Δακιανός ἔ-

φτασε στήν Ἰσπανία γιά νά ἐφαρμόσει ἐκεῖ τά διατάγματα τοῦ μεγάλου διωγμοῦ, ὥστε νά τελειώνει πιά αὐτό τό ἐνοχλητικό ζιζάνιο τῆς παντοδύναμης καί θεοποιημένης Ρώμης.

Ὅλοι φοβοῦνταν, πολλοί κρύβονταν γιά νά μή δώσουν στόχο, μήπως δέν ἀντέξουν στόν πειρασμό.

Ὅμως μιά τρυφερή παιδική σχεδόν καρδιά ἀγαλλόταν καί ἔχαιρε μέ θεία ἐσωτερική χαρά. Ἦταν τό κορίτσι τῆς Βαρκελώνης, ἡ Εὐλαλία, πού σκιροῦσε ἀπό ἀγάπη γιά τό Χριστό. Ἦθελε νά διαλαλήσει παντοῦ τόν ἐρχομό Του.

Ἀποφάσισε καί ἔφυγε μυστικά ἀπό τήν πατρική στέγη. Ἀκολούθησε τίς ἐπιθυμίες τῆς ἀγνῆς της ψυχῆς καί ἔτρεξε πρὸς τή συνάντηση τοῦ Νυμφίου. Στό δικαστήριο ἐμφανίστηκε μέ θάρρος μπροστά στόν Δακιανό. Τό θάρρος τῆς ἐκούσιας ὁμολογίας της ἄφησε ἔκπληκτο στήν ἀρχή τόν ἄρχοντα. Ἐπειτα παρατήρησε πώς εἶχε μπροστά του ἓνα μικρό παιδί καί νόμισε πώς εἶναι ἀρκετή μία μικρὴ τιμωρία γιά νά τό ἐπαναφέρει στά συγκαλά του. Διέταξε λοιπόν τούς στρατιῶτες του νά παραλάβουν τήν

* Ἀπόσπασμα ἀπό τό βιβλίον τοῦ καθ. κ. Γεωργίου Ἐμμ. Πιπεράκι «Ἰσπανικό ὀρθόδοξο συναξάρι», Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Γραφεῖον Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς, 2003^α, σελ. 17 κ.έ.

Εὐλαλία καὶ περιφέροντάς την πάνω στους ὤμους τους, μέσα στους πολυσύχναστους δρόμους τῆς Βαρκελώνης, νά τήν μαστιγώνουν. Ἔτσι γελοιοποιώντας τήν μικρή χριστιανή, ὁ Δακιανός ἦταν σίγουρος ὅτι θά τήν ἔκανε νά ἀλλάξει μυαλά. Ὅμως συνέβη τό ἀκριβῶς ἀντίθετο. Χωρίς νά νιώθει τήν παραμικρή ντροπή, ἀντιθέτως ὑπερήφανη πού ἔπασχε γιά τό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, ἡ Εὐλαλία ἔλαμπε ἀπό ὑπερκόσμιο φῶς πού τήν περιέβαλλε ὀλόγυρα καί ἔκανε τούς πεζούς πού τήν ἔβλεπαν νά θαυμάζουν τή δύναμη καί τήν ἐπιμονή στήν πίστη πού ὁ Κύριος τῆς χάριζε. Ἡ ἐξευτελιστική πορεία γιά τούς ἀπίστους ἔγινε θρίαμβος νίκης τοῦ Χριστοῦ διά τῆς Εὐλαλίας καί πολλῶν τά μάτια τῆς ψυχῆς ἀνοιξαν στό φῶς καί ἐπίστευσαν καί προσετέθηκαν στήν Ἐκκλησία τῆς Ἰσπανίας.

Τότε ὁ θηριώδης Δακιανός διατάζει νά ἀπαλλάξουν τήν παιδομάρτυρα ἀπό ὅλα τά ἐνδύματα, νά τή δέσουν σέ πάσσαλο καί νά τῆς ξεσκίζουν τίς σάρκες μέ σιδερένια πηρούνια. Μετά ἀπό αὐτό τό βασανιστήριο ἀναψαν δαυλοῦς ἀπό στουπί βρεγμένο σέ εὐφλεκτο ὑγρό καί ἄρχισαν νά τήν κατακαίουν.

Ἡ μάρτυς τῆς Βαρκελώνης χαμογελοῦσε συγκαταβατικά καί κορόιδευε τούς δημίους της γιά τήν ἀνημποριά τους νά τήν μεταπείσουν ἤ, καλύτερα,

γιά τήν ἀνοησία καί τήν τύφλωση αὐτῶν πού τά ἔβαζαν μέ τή δύναμη τοῦ Ἐνδυναμοῦντος τό ἀδύναμο δωδεκάχρονο κορίτσι.

Τό ἐπόμενο στάδιο, μετά τήν ἀποτυχία ὄλων τῶν προηγουμένων, ἦταν νά ρίξουν τό παιδί σέ λάκκο μέ ἄσβεστο, στήν ὁποία πρόσθεσαν ζεματιστό λάδι καί λιωμένο μολύβι. Ὁ Κύριος ὅμως, ὅπως τότε μέ τούς τρεῖς παῖδας ἐν καμίνῳ, δρόσιζε τήν Εὐλαλία καί τήν ἔκανε νά ξεχνᾶ τούς πόνους τοῦ σώματος καί νά χαίρεται ἐν τοῖς παθήμασι.

Τότε, ἀφοῦ εἶδαν καί ἀποεῖδαν οἱ δήμιοι, ἔδεσαν τήν Εὐλαλία σ' ἓνα σταυρό. Ἄγγελοι κατέβηκαν νά παραλάβουν τότε τή γενναία παιδική ψυχή τῆς παρθένου τῆς Βαρκελώνης. Οἱ πιστοί πού παρίσταντο στήν ἐξοδό της εἶδαν τήν ψυχή της ὑπό μορφήν λευκοῦ περιστεριοῦ νά ἀνεβαίνει μέσα σέ φωτεινή δόξα πρὸς τά οὐράνια. Τό σῶμα τῆς ἁγίας Εὐλαλίας τιμήθηκε εὐθύς ἀμέσως ἀπό τούς συμπολίτες της, ἀλλά καί ἀπό ὅλους τούς Καταλανούς, τούς Ἰσπανούς καί τήν Ἐκκλησία τοῦ Νότου τῆς Γαλλίας. Σήμερα ἡ πολιοῦχος καί προστάτις τῆς ὁμορφῆς Βαρκελώνης ἀναπαύεται σέ μαρμάρινη λάρνακα στόν ρωμαιοκαθολικό καθεδρικό ναό τῆς Πόλεως. Πολλοί ὀρθόδοξοι πιστοὶ τουρίστες δέν ξεχνοῦν νά προσκυνήσουν καί νά ζητήσουν τήν βοήθεια τῆς ἰσπανῆς πρωτομάρτυρος.

Ἐπιμέλεια: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη

Κύριε Διευθυντά,

Στίς πολύ φιλόξενες καί ἐποικοδομητικές ἀναντίρροητα γιά τούς ἱερεῖς σελίδες τοῦ Ἐφημερίου καί συγκεκριμένα στό τεῦχος τοῦ Φεβρουαρίου 2011 εἶχα παρουσιάσει τίς θέσεις τοῦ μακαριστοῦ καθηγητοῦ καί λειτουργιολόγου τῆς Ἐκκλησίας Ἰωάννου Φουντούλη περί μυστικῆς Λατρείας. Τίς ἀντιρρήσεις του γιά τό κείμενο αὐτό ἐξέφρασε μέ ἐπιστολή του, πού δημοσιεύθηκε στό τεῦχος τοῦ μηνός Μαΐου, ὁ κατὰ πάντα σεβαστός λόγιος ἱερομόναχος π. Νικόδημος Μπαρούσης.

Ἐπειδή ὁ π. Νικόδημος μοῦ χρεώνει κάποιες «ἀνακρίβειες» ὅσον ἀφορᾷ στίς περί τοῦ ἐν λόγω θέματος ἐπιστημονικές κρίσεις καί τοποθετήσεις τοῦ Ἰωάννου Φουντούλη, ὀφείλω, διαλεγόμενος ἐν ἀγάπῃ, νά δώσω ὀρισμένες ἐξηγήσεις ὄχι γιά νά πείσω τό συνομιλητή μου, ἀλλά γιά νά διασκεδάσω τίς «λανθασμένες ἀντιλήψεις» πού μοῦ ἀποδίδονται, τούς ὅποιους λογισμούς περί παραπλάνησης τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ Ἐφημερίου, καί κυρίως γιά νά μήν ἀδικεῖται, ἔμμεσα ἔστω, ὡς «ἀνακριβής» ὁ δάσκαλός μου.

α) Τά ὅσα μέ ἐπιστημονική εὐθύνη καί πολύ σεβασμό στήν παράδοση ἔχει διατυπώσει ὁ Ἰωάννης Φουντούλης περί μυστικῆς Λατρείας εἶναι καταγεγραμμένα στό λειτουργικά του ἔργα. Ἐπο-

μένως ὁ κάθε ἐνδιαφερόμενος μπορεῖ νά καταφύγει ἐκεῖ καί νά βγάλει μόνος τά συμπεράσματά του. Ἄρκει νά μήν ἀκρωτηριάζει τά γραφόμενα. Φτάνει νά μήν «τραβᾷ ἀπό τά μαλλιά» τή λειτουργική του σκέψη.

Προσωπικά, μαθητεύοντας οὐκ ὀλίγα χρόνια τόσο στόν προφορικό, ὅσο καί στό γραπτό του λόγο, διαπίστωσα τήν μέ ἱστορικές, θεολογικές καί ποιμαντικές προϋποθέσεις προσέγγιση τῶν ποικίλων περί τήν θεία Λατρεία ζητημάτων, ἄρα καί περί τοῦ τρόπου ἀπόδοσης τῶν εὐχῶν τῆς θείας Λειτουργίας, τοῦ Βαπτίσματος καί τῶν ἄλλων μυστηρίων. Στή βάση αὐτῶν τῶν προϋποθέσεων καί μέ τή βοήθεια τῶν πηγῶν ὁ μακαριστός καθηγητής ἐρευνᾷ, ἀξιολογεῖ, διαπιστώνει, κρίνει καί προτείνει τήν τήρηση τῆς τάξης στά λειτουργικά δρώμενα, τήν εὐπρέπεια στό ναό καί τή συμμετοχή τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ στά τελούμενα.

Ὅπως δέ ὅλα στή θεία Λατρεία, ἔτσι καί τά ἀφορῶντα στίς εὐχές τῶν Μυστηρίων καί μάλιστα τῆς θείας Λειτουργίας ἔχουν ἱστορική ἀφετηρία, θεολογικό ἐνδιαφέρον, ἐξελικτική δυναμική καί ποιμαντική διάσταση. Δέν μποροῦμε π.χ. νά ἀγνοήσουμε –θά εἴμασταν ἀνιστόρητοι ἂν τό κάναμε– ὅτι τόν 4ο αἰ., πού ἄρχισε ἡ καταγραφή τῶν λειτουργικῶν κειμένων, ἡ θεία Λειτουργία ἀπαρτιζό-

ταν από ελάχιστες ευχές με δεσπόζουσα αυτήν της αγίας Ἀναφορᾶς, ἡ ὁποία ἦταν ἀδιανόητο, καθ' ὅσον συνιστοῦσε αἰτία σχίσματος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος, νά μή διαβάζεται εἰς ἐπήκοον τοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος ἀποδεχόμενος τά ὅσα ἄκουγε ἀπαντοῦσε μέ τό Ἄμῆν. Σιγά-σιγά προστίθενται καί οἱ ἄλλες ευχές (τῶν ἀντιφώνων π.χ. μᾶς εἶναι γνωστές ἀπό τόν 8^ο αἰ.), διαμορφώνονται νέα δεδομένα μέ τήν περί ἀπόκρυψης τῶν μυστηρίων διδασκαλία ἐξ ἀφορμῆς τῶν ἀμυήτων καί τῶν ἐκτός τῆς Ἐκκλησίας εὐρισκομένων (3^ο-5^ο αἰ.), ἀναπτύσσεται ἡ περί τήν ἐπίκληση θεολογία, καί ὅπως ἤδη ἐπισημάνσαμε στό σχετικό μέ τόν Ἰωάννη Φουντούλη κείμενό μας, τότε εἰσῆχθη γιά πρώτη φορά ὁ ὄρος μυστικός στή θεία Εὐχαριστία, τόν ὁποῖον εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά ἐρμηνεύσουμε στίς σωστές ἱστορικές, θεολογικές καί ποιμαντικές διαστάσεις.

Μέσα σ' αὐτό τό περί μυστικῆς ἐπίκλησης κυρίως καί εὐρύτερα μυστικῆς θείας Λειτουργίας κλίμα ἐντάσσεται καί τό «μή κατά τό σεσιωπημένον, ἀλλά μετά φωνῆς τῷ πιστοτάτῳ λαῷ ἐξακουμένης τήν θείαν προσκομιδὴν καί τήν ἐπὶ τῷ ἀγίῳ βαπτίσματι προσευχήν» κείμενο (Νεαρά) τοῦ Ἰουστινιανοῦ, τό ὁποῖο πολύ σοφά ὁ Ἰωάννης Φουντούλης χαρακτηρίζει «ρωμαλέο». Καί εἶναι σημαντική ἡ παρέμβαση αὐτή ἐνός προσώπου πού καί ποιητής τῆς Ἐκκλησίας εἶναι καί ὡς ἅγιος μνημονεύεται σέ λειτουργικά τυπικά. Ὁ Ἰουστινιανός ἤλθε σ' ἀντίθεση μέ τούς Νεστοριανούς πού διάβραζαν τήν Ἀναφορά «κατά τό σεσιωπημένον» καί «κατ' ἴδιαν μέ τόν Θεόν», ἀνέδειξε τά δεδομένα τῆς ἐμπνευσμένης ἀπό τόν ἀπόστολο Παῦλο λει-

τουργικῆς πράξης τοῦ ἀρχέγονου Χριστιανισμοῦ, στήριξε τό καθολικό νόημα τῶν σέ πληθυντικό ἀριθμό διατυπωμένων εὐχῶν τῶν ἱερῶν μυστηρίων, μίλησε γιά τήν κοινή δοξολογία τοῦ Θεοῦ καί τήν μέσα ἀπό τήν ἀνάγνωση τῶν εὐχῶν, μέ τρόπο προφανῶς ἤρεμο, διαμόρφωση κατανοητικῶν βιωμάτων στίς ψυχές τῶν ἀκουόντων. Ποῦ λοιπόν τό λάθος του;

Ὁ Ἰωάννης Φουντούλης δέν ἀγνοεῖ βεβαίως ὅτι ἡ παρέμβαση αὐτή τοῦ βυζαντινοῦ αὐτοκράτορα «μόνον προσωρινόν ἀποτέλεσμα εἶχεν, ἐάν εἶχεν», μέ τήν ἔννοια ὅτι ὡς ἱστορικός τῆς Λατρείας καταγράφει μίαν ἐξέλιξη καί μία πραγματικότητα πού κατά ἐποχές ἐρμηνεύθηκε μέ διάφορους τρόπους καί μέχρι σήμερα δημιουργεῖ ἐνδιαφέρουσες συζητήσεις. Ἄλλο λοιπόν ἡ ἱστορική καταγραφή καί ἄλλο ἡ παρερμηνεία ἀπό τόν π. Νικόδημο τῶν λόγων τοῦ Ἰωάννου Φουντούλη ὅτι γράφει δῆθεν «διά τήν ἀπαξίωσιν τοῦ πολιτειακοῦ αὐτοῦ νόμου ἐκ μέρους τῆς θεολογικῆς αὐτοσυνειδησίας τῆς Ἐκκλησίας». Ἡ σύγχρονη τουλάχιστον περί τοῦ θέματος αὐτοῦ ἔρευνα ἀπό ἔγκριτους λειτουργιολόγους (Π. Τρεμπέλα, Ἰ. Φουντούλη, Γ. Φίλια) δέν τεκμηριώνει κάτι τέτοιο. Ἀντιθέτως στό κείμενο τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἀναζητᾶ τά πρότυπα μιᾶς Λατρείας μυστικῆς μέν, ἀλλά ὄχι ἀφώνου καί ἐγκλωβισμένης στό φόβο μήπως χάσει τήν ἱερότητά της ἐάν ὁ πιστός καί συνευχόμενος κατά τήν ἴδια τή θεία Λειτουργία λαός ἀκούσει τά λεγόμενα.

β) Ποιός ἀλήθεια φόβος δικαιολογεῖται στήν κοινή λειτουργική ἐμπειρία τοῦ φωτός καί τῆς εἰρήνης ἀπό τό ἄκουσμα τῶν εὐχῶν, τή στιγμή πού ἀκοῦμε τά ἀναγνώσματα, παρά πάντων κατά τούς

Πατέρες λέγεται τό Σύμβολο τῆς πίστεως, ὁ χερουβικός ὕμνος παρ' ὅτι μυστικός ψάλλεται μεγαλόπρεπα καί οἱ ἐκφωνήσεις τῶν εὐχῶν μέ τριαδολογικό περιεχόμενο ἀκούγονται εἰς ἐπήκοον πάντων ξεκομμένες ὅμως ἀπό τή συνάφειά των; Ποιός μιλά στούς ἀνθρώπους ἢ ἀκόμη καί στό Θεό μέ διακοπές στό λόγο του; Ποιός ἀπό τούς Πατέρες πού ἔγραψαν θεῖες Λειτουργίες ἢ τούς ἐρμηνευτές τῶν «μετέπειτα αἰῶνων» θά ἤθελε μιᾶ Λειτουργία παντομίμα καί τίς εὐχές, πού μέ σοφία καί κόπο συνέταξαν, νά προσπερνῶνται «μέ τό μάτι»; Ποιό θεολογικό ἔρεισμα ὑπάρχει γιά τήν ἀναξιότητα δῆθεν τῶν πιστῶν νά συμμερίζονται τόν ἱερουργημένο λόγο, τή στιγμή πού ὁ Χριστός μέ τήν ἐνσάρκωσή του, τῆς ὁποίας προέκταση εἶναι ἡ θεία Λειτουργία, ἔσκισε τό καταπέτασμα πού χώριζε τόν οὐρανό ἀπό τή γῆ, σκῆνωσε ἀνάμεσά μας καί μίλησε στή γλῶσσα μας, φανέρωσε «τά ἄδηλα καί τά κρυφια» τῆς σοφίας του, καί «τά ἀνήκουστα ἠκούσθη» κατά τή Μεταμόρφωσή του; Στή θεία Λειτουργία εἶναι ἀοράτως, δηλαδή, μυστικῶς παρών. Αὐτό δέν σημαίνει ὅτι ἡ αἴσθησις τῆς ἀκοῆς ἀδρανοποιεῖται τή στιγμή μάλιστα πού κατά τά ἄλλα ἀπτόμεθα τῶν δώρων, γεύομεθα τῶν μυστηρίων καί ὀρώμεν τά τελούμενα, κοινῶς συμμετέχουμε καί δοξάζουμε τό Θεό ψυχῇ τε καί σῶματι.

Καί γιά νά μείνουμε λίγο περισσότερο στούς «μετέπειτα αἰῶνες», θέτουμε τό ἐρώτημα· βάσει ποιῶν ἱστορικῶν καί λειτουργικῶν δεδομένων μποροῦμε νά θεωρήσουμε τούς βαπτισμένους χριστιανούς ὡς «κοινόν» πού δέν πρέπει νά ἀκούσει τή θεία Λειτουργία; Ὅταν βεβαίως κάνει λόγο γι' αὐτό ὁ ἅγιος

Μάξιμος, τόν ὁποῖον καί ἐπικαλεῖται ὁ π. Νικόδημος, ἔχει ὑπ' ὄψιν του τόν ἅγιο Διονύσιο τόν Ἀρεοπαγίτη, ὁ ὁποῖος ἀναφέρεται στίς τελεστικές εὐχές, δηλαδή τήν ἐπίκληση, πού δέν ἐπιτρεπόταν «ἐκ τοῦ κρυφίου πρὸς τό κοινόν ἐξάγειν». «Κοινόν» ἐδῶ, ὅπως καί στόν ἅγιο Μάξιμο καί στόν Μέγα Βασίλειο, δέν εἶναι οἱ πιστοί, ἀλλά οἱ ἀμύητοι γιά τούς ὁποῖους ἴσχυε τότε καί ἰσχύει καί τώρα ἡ ἀδημοσίευτος καί ἀπόρρητος διδασκαλία. Γιά τόν ἅγιο Διονύσιο ἰδιαίτερα οἱ πιστοί λέγονται «ἱερός λαός» μέ τήν ἔννοια ὅτι κατά τό βάπτισμα ἐντάσσονται στήν τάξη τῶν δεκτῶν τοῦ ἀρχικοῦ φωτισμοῦ καί μέ ὁδηγό τούς ἱερεῖς συνεχίζουν τήν πορεία τους ὡς «πανιέροι τῶν πανιέρων ἱερουργοί καί φιλοθεάμονες, τήν ἀγιωτάτην τελετήν ἀγιοπρεπῶς ἐποπτεύοντες, ὑμνοῦσιν ὑμνολογία καθολική τήν ἀγαθουργόν καί ἀγαθοδότιν ἀρχήν, ὑφ' ἧς αἱ σωτηριώδεις ἡμῶν ἀνεδείχθησαν τελεταί, τήν ἱεράν τῶν τελουμένων θέωσιν ἱερουργοῦσαι».

Ὅταν λοιπόν ὁ ἅγιος Διονύσιος βάζει τόσο ψηλά τόν πιστό λαό μέ τή δυνατότητα νά ἔχει δύναμη θεωρίας καί κοινωνίας τῶν μυστηρίων, πῶς ἐμεῖς μποροῦμε νά τόν καταδικάσουμε σέ μία συμβατική παρουσία στό ναό κινδυνεύοντας, ὅπως γράφει ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης, νά εἶναι μέ τό σῶμα μέν στήν ἐκκλησία, ἀλλά μέ τό νοῦ εἰς τό παζάρι; Ὅταν ὁ τελευταῖος στηριζόμενος στόν ἱερό Χρυσόστομο συνδέει τή συμμετοχή τῶν πιστῶν στή θεία Εὐχαριστία μέ τό ἄκουσμα τῶν εὐχῶν καί τῶν ψαλμωδιῶν, ἐπειδή τό Ἅγιο Πνεῦμα κατέρχεται ὄχι μόνο στά μυστήρια, ἀλλά καί στά ἀναγινωσκόμενα καί ψαλλόμενα μέ ποιό δικαίωμα ἐμεῖς θά στερήσουμε ἀπό τόν λαό τοῦ Θεοῦ νά

αισθάνεται και νά είναι ενεργό μέλος αὐτῆς τῆς κοινωνίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στή σύναξη τῆς Εὐχαριστίας και τήν ἱερουργία τῶν μυστηρίων;

γ) Ὅντως οἱ «μετέπειτα αἰῶνες» μᾶς προσφέρουν πλούσιο ὕλικό γιά μία σωστή ἱστορικά και θεολογικά ἀποτίμηση τῆς μυστικῆς Λατρείας και τοῦ τρόπου ἀπόδοσης τῶν εὐχῶν τῆς θείας Λειτουργίας. Σέ κάθε περίπτωση δέν πρέπει νά ὑποτιμήσουμε τή σημασία πού εἶχαν γιά τό θέμα αὐτό ἡ ἔλλειψη κάποια στιγμή τοῦ Διακόνου, ἡ περί τῆς ἐπικλήσεως θεολογία, ἡ βιασύνη ἢ ἡ ἀγγραμματοσύνη παλαιότερα πολλῶν κληρικῶν, ἢ μεταγενέστερη ἐξέλιξη τοῦ τέμπλου και οἱ κατά τήν Τουρκοκρατία ἔντυπες ἐκδόσεις πού σ' ἀντίθεση μέ τά χειρόγραφα ἐπέβαλαν ἀκόμη και γιά τήν ὀπισθάμβωνο εὐχή τό «μυστικῶς», τό ὁποῖο δυστυχῶς ἀπό πολλούς ἐρμηνεύθηκε ὡς «ἀφώνως», μέ ἀποτέλεσμα ἡ θεία Λειτουργία νά γίνει, ὅπως παλαιότερα στή Λατινική Ἐκκλησία, ἰδιωτική ὑπόθεση. «Δέν ἔμπορεῖ κανεῖς –ἔγραφε τότε ὁ Εὐστράτιος Ἀργέντης ἀντιδρώντας σέ μία τέτοια ἐξέλιξη– χωρίς ἔγκλημα ἀμαρτίας νά ἀφήση τά κοινῶς λεγόμενα και νά εὐχεται ἢ νά ἀναγινώσκη κατ' ἰδίαν».

Οἱ ὑπομνηματιστές (Γερμανός Κωνσταντινουπόλεως, Συμεών Θεσσαλονίκης, ἱερός Καβάσιλας κ.ἄ.) ἀναμφίβολα ὑπερασπίζονται τή μυστική Λατρεία, τή σιγή και τή θεολογία τοῦ ἀποκεκρυμμένου μυστηρίου ὅσον ἀφορᾷ στή θεία Λειτουργία. Τό πρόβλημα ὅμως δέν εἶναι ἄν μιλοῦν γιά τόν «ὑποψιθυρισμό» τῶν εὐχῶν, τήν μέ ὑψηλότερο ἢ χαμηλότερο τόνο τῆς φωνῆς ἀπόδοση τῶν εὐχῶν, σάν νά εἶναι τό θέμα τεχνικό. Τό ζητούμενο εἶναι ἄν τό «μυστικῶς» τό

συνδέουν μέ τή μυσταγωγία τῆς Εὐχαριστίας, μέ τό βαθύτερο και ἀνερμήνευτο τοῦ μυστηρίου τοῦ Χριστοῦ δίνοντας προτεραιότητα στήν ἐνότητα τοῦ σώματος τῶν πιστῶν. Ὁ μακαριστός καθηγητής Ἰωάννης Φουντούλης πιστεύει τό δεύτερο· «Μυστήριο γιά τούς πιστούς –γράφει–, κληρο και λαό, δέν σημαίνει τό ἀπόρρητο, ἀλλά ἐκεῖνο πού ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου δέν χωρεῖ». Τό ἄκουσμα τῶν εὐχῶν «ἡσυχῶς» και μέ ἡρεμία, ἀθόρυβα και μέ ἱεροπρέπεια δέν θίγει τή μυστικότητα, ἀλλά τήν ἀναδεικνύει, διασφαλίζει τό ἐνιαῖον τοῦ λειτουργικοῦ κειμένου και βοηθᾷ τόν λαό τοῦ Θεοῦ νά προετοιμασθεῖ ὅπως πρέπει γιά τή συμμετοχή του στό ποτήριό τῆς ζωῆς.

Κι ἐμεῖς ὅταν γράψαμε ὅτι τό «μυστικῶς» τῶν εὐχῶν τῆς θείας Λειτουργίας μποροῦμε νά τό καταλάβουμε καλύτερα ὅταν τό δοῦμε παράλληλα μέ τήν ἔννοια τῶν ὄρων «μυστικός ὕμνος», «μυστικόν ὕδωρ», «μυστικόν Πάσχα» κ.ἄ. δέν τό κάναμε μέ σκωπτικό τρόπο, ὅπως μᾶς μέμφεται ὁ π. Νικόδημος, παίζοντας δηλαδή μέ τίς λέξεις και τά κείμενα, ἀλλά γιατί πιστεύουμε ὅτι, γιά νά μήν αὐθαιρετοῦμε, πρέπει νά δοῦμε συνολικά και θεολογικά τό θέμα αὐτό. Ἡ μυστική εὐχή δέν εἶναι κάτι μακρινό ἀπό τή μυστική τράπεζα τῆς Εὐχαριστίας, τήν τράπεζα δηλαδή τῆς εἰρήνης κατά τόν ἱερό Χρυσόστομο, και τόν τύπο τῶν μελλόντων. Ἡ μυστική εὐχή μᾶς προετοιμάζει γιά τή μετοχή μας ἀπό τώρα στά μέλλοντα και μᾶς κάνει κοινωνούς τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ μέ μυστικό τρόπο. Αὐτό κάνει μέ πληρέστερο βεβαίως τρόπο και ἡ «μυστική μετάληψη», ἡ ὁποία «ὥσπερ τινά φυσικήν συνάφειαν ποιεῖ τόν πιστόν μετά τοῦ Χριστοῦ ἀνακινῶσα».

Σέ κάθε περίπτωση δέν ἀρνούμεθα ὅτι οἱ εὐχές εἶναι μυστικές, ὅπως καί οἱ κινήσεις τοῦ ἱερέα στή Λειτουργία εἶναι μυστικές, δηλαδή εὐπρεπεῖς καί εἰρηνικές, ὅπως καί ἡ ψαλμωδία εἶναι μυστική, διότι φάλλουμε ὄχι «βοαῖς ἀτάκτοις», ἀλλά ἐν εἰρήνῃ Χριστοῦ καί συνετῶς. Εἶναι ὁμως τουλάχιστον ὑποκριτικό νά ὑπερασπιζόμεσθε τή μυστική λατρεία, ὡς μία διαδικασία ἀφωνίας καί μυστικοπάθειας, τή στιγμή πού ἐπιτρέπουμε ἢ ἀνεχόμεσθε τήν *urbi et orbi* μετάδοση τῆς Λειτουργίας ἀπό τά κανάλια (προσωπικά δέν διαφωνῶ μ' αὐτό ἀφοῦ γίνεται γιά ποιμαντικούς λόγους) ἢ ἀφήνουμε τά μικρόφωνα-μεγάφωνα νά μετατρέπουν, ἀκόμη καί σέ ἡσυχαστικά κέντρα, ὅπως εἶναι τά Μοναστήρια, τό μυστήριο σέ ἐστία θορύβου καί γεγονόσ κοσμικῆς ἐκδήλωσης.

Τό πρόβλημα πάντως δέν λύνεται μέ σχολαστικές προσεγγίσεις. Οὐσιαστικά μαχόμεθα γιά ἓνα θέμα πού δέν θά ἔπρεπε, γιατί εἶναι λυμένο ἀπό τήν παράδοσή μας. Ἄρκει νά δεχθοῦμε ὅτι οἱ εὐχές τῆς θείας Λειτουργίας ὑπηρετοῦν τό ὅλο μυστήριο καί τήν ἐνότητα καί οἰκοδομή τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ εὐχές μέ κορυφαία τήν Ἄναφορά εἶναι μυστικές, διότι ἀκριβῶς δέν ἀποδεσμεύονται ἀπό «τήν τῶν μυστικῶν τελήν». Ὁ λόγος των ἀκούγεται ἡσυχά καί εἰρηνικά. Ἀκουόμενες μᾶς κάνουν κοινωνούς τῶν ἀρρήτων, μετόχους τοῦ μυστικοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ. Ἄναπτέρωνουν τό νοῦ μας πρὸς τό Θεό καί ἐκφράζουν ἐν λόγῳ αὐτά πού κατά τή θυσία «ἀφανῶς ἡ χάρις ἐργάζεται».

Μέ τιμή,
Παναγιώτης Ἰ. Σκαλοτσῆς
Ἄναπλ. Καθηγητής Α.Π.Θ.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Βλ. Π. Ν. ΤΡΕΜΠΕΛΑ, *Αἱ τρεῖς θεαὶ Λειτουργία κατὰ τοὺς ἐν Ἀθήναις κώδικας*, Ἀθήναι 1982, σσ. 98-125.
2. ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ, *Εἰς τόν Βίον Κωνσταντίνου* 4, 45 καί 71, PG 20, 1196B καί 1225-1227A.
3. Α' Κορ. 14, 16-17.
4. *Λειτουργικά Θέματα: Α'*, Θεσσαλονίκη 1977, σ. 26.
5. 7, 10, PG 3, 565C.
6. Βλ. Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, *Περί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος*, Sources Chrétiennes 17bis, 482 (29-32) = PG 32, 188C-189AB.
7. 3, 7, PG 3, 436C· 532C.
8. Βλ. π. D. ΡΥΡΑΖΑ, *Ἡ θεολογία τοῦ καλοῦ καί τοῦ ἀγαθοῦ στόν ἅγιο Διονύσιο τόν Ἀρεοπαγίτη. Διατριβή ἐπί Διαδατορία*, Θεσσαλονίκη 2009, σσ. 284-286.
9. *Χρηστοθήθεια τῶν Χριστιανῶν*, Θεσσαλονίκη 1991, σ. 311.
10. Ὅμιλία γ', εἰς τήν πρὸς Ἐφεσίους Ἐπιστολήν, PG 62, 29-30.
11. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ, *Βιβλίον ψυχωφελέστατον περὶ τῆς συνεχοῦς μεταλήψεως τῶν ἀχράντων τοῦ Χριστοῦ Μυστηρίων*, ἐν Βόλῳ 1971, σ. 53.
12. Βλ. Γ. ΦΙΛΙΑ, Ὁ τρόπος ἀναγνώσεως τῶν εὐχῶν στή Λατρεία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας κατὰ τά χειρόγραφα *Εὐχολόγια Η'-ΙΔ' αἰώνων*, Ἀθήνα 1977.
13. *Σύνταγμα κατὰ Ἀζύμων*, ἐν Λειψία τῆς Σαξωνίας, αψξ (1760), σσ. 279-280.
14. Ἀπαντήσεις εἰς Λειτουργικάς Ἀπορίας, τόμ. Ε', σ. 197.
15. Λόγος περὶ μετανοίας 9, PG 49, 343-346.
16. PG 49, 388.
17. ΑΜΜΩΝΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ, *Ὑπομνήματα (Ἀποσπάσματα) εἰς Ἰωάννην*, PG 85, 1440B.

- Ἀεράκη Δανιήλ (ἀρχιμ.), *Χρυσοστομικό λεξικό, τόμος Α' (Α-Γ), τόμος Β' (Δ-Ι)*, ἰδ. ἔκδ., Ἀθήνα 2011.
- Ἀντωνοπούλου Νεκταρίου (ἀρχιμ.), *Ὁ Στάρετς Σεραφεῖμ τῆς Βύριτσα (1866-1949)*, ἔκδ. Ἀκρίτας, Ἀθήνα 2009.
- Βασιλείου (ἀρχιμ.), *Ἀπολυτίκιον. Νῦν πάντα πεπλήρωται φωτός*, ἔκδ. Ἱερά Μο- νή Ἰβήρων, Ἅγιον Ὄρος 2011.
- Δορμπαράκη Γεωργίου (πρωτοπρ.), *Καρδιά καιομένη. Δοκιμές Νηπτικῆς καί Πα- τερικῆς θεολογίας*, ἔκδ. Ἀρχονταρίκι 2011.
- Ἱερεμίου Φούντα (Μητρ. Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως), *Οἱ προφῆτες τῆς Πα- λαϊᾶς Διαθήκης*, ἰδ. ἔκδ., Δημητσάνα - Μεγαλόπολη 2009.
- Τοῦ ἰδίου, *Οἱ πατριάρχες τοῦ Ἰσραήλ*, ἰδ. ἔκδ., Δημητσάνα - Μεγαλόπολη 2010.
- Κουστένη Ἀνανία (ἀρχιμ.), *Τό κήρυγμα τῆς Κυριακῆς, τόμος Β' Ἀπό τήν Κυρια- κή μετὰ τήν Πεντηκοστή*, ἔκδ. Ἀκτή, Λευκωσία 2009.
- Λέγκου Εὐάγγελου, *Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός. Βίος καί ἔργο, συγγράμματα, ἀπάνθισμα κειμένων του*, ἔκδ. Σαΐτης, Ἀθήνα 2010.
- Μαρτίδη Ἰάκωβου, *Ἡ ἀγάπη στήν πρίζα. Τό ψυχολογικό ταξίδι τῶν σχέσεων στόν ἔρωτα, τόν γάμο καί τό διαζύγιο*, ἔκδ. Ἀρμός, Ἀθήνα 2011.
- Μεντιδάκη Γεωργίου (πρωτοπρ.), *Τύπος καί συμβολισμός στήν Ὁρθόδοξη λα- τρεία, τόμος Α'*, ἰδ. ἔκδ., Ἡράκλειο 2007.
- Τοῦ ἰδίου, *Τά ἑπτὰ μυστήρια τῆς ἐκκλησίας μας. Τύπος καί συμβολισμός, τόμος Β'*, ἰδ. ἔκδ., Ἡράκλειο 2008.
- Νικολαΐδη Ἀπόστολου, *Ἐκκλησία καί κοινωνικά ἔθιμα. Ἀπό τό ἔθιμο στό ἦθος καί ἀπό τό ἦθος στή λαϊκή πίστη*, ἔκδ. Γρηγόρη, Ἀθήνα 2006.
- Νικολόπουλου Πάνου, *Ἡ μετάλλαξη τῆς οἰκογένειας. Οἱ νέες οἰκογενειακές σχέ- σεις καί ἡ ποιμαντική τῆς Ἐκκλησίας*, ἔκδ. Ἀρμός, Ἀθήνα 2011.
- Συλλογικός τόμος, *Τά σύγχρονα ἠλεκτρονικά μέσα στήν ὑπηρεσία τοῦ ποιμαντι- κοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας. Διαπιστώσεις καί προοπτικές. Πρακτικά ἡμερίδας (12 Ἰουνίου 2008)*, Σειρά Ποιμαντική Βιβλιοθήκη ἀρ. 22, Κλάδος Ἐκδόσεων τῆς Ε.Μ.Υ.Ε.Ε., Ἀθῆναι 2009.
- Συλλογικός τόμος, *Λειτουργική ἀγωγή. «Μυσταγωγῶν Σου Κύριε τοὺς μαθητάς ἐδίδασκες λέγων».* Πρακτικά ΙΑ' Πανελληνίου Λειτουργικοῦ συμποσίου στελεχῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων (19-21 Ὀκτ. 2009), Σειρά Ποιμαντική Βιβλιοθήκη ἀρ. 24, Κλάδος Ἐκδόσεων τῆς Ε.Μ.Υ.Ε.Ε., Ἀθῆναι 2010.

Πρωτ. Γεώργιος Βαμβρακίδης
Έκπρόσωπος Τύπου Ι.Σ.Κ.Ε.

● Έπειδή πολλοί κληρικοί έχουν υποβάλει κατά καιρούς αίτημα περί προαιρετικής συνταξιοδότησεως των Έφημερίων εις τό 65ο έτος τής ηλικίας των, τό Δ.Σ. του Ι.Σ.Κ.Ε., κατόπιν και τής όμοφώνου απόφάσεως τής Γ.Σ. τής 22ας Φεβρουαρίου 2011, έστειλε σχετικό έγγραφο - αίτημα προς τό Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, τό όποιο και γνωστοποίησε και στην Έερά Σύνοδο τής Έκκλησίας τής Έλλάδος. Έν συνεχεία τό Γενικό Λογιστήριο του Κράτους άπευθύνθηκε στο Έπουργείο Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων. Η Γενική Διεύθυνση Θρησκευμάτων, Διεύθυνση Έκκλησιαστικής Διοικήσεως, μέ τό ύπ' αριθμ. πρωτ. 47897/Α1/19-4-2011 έγγραφό της προς τό Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, τό όποιο κοινοποιεί και στην Έερά Σύνοδο αλλά και στον Ι.Σ.Κ.Ε. άπορρίπτει τό ως άνω αίτημα για προαιρετική συνταξιοδότηση των Κληρικων στο 65ο έτος τής ηλικίας των για τούς έξής λόγους: α) «Τό όριο συνταξιοδότησης των κληρικων ρυθμίζεται σήμερα από τίς διατάξεις των άρθρων 37 παρ. 5 του ν. 590/1977 “Περί Καταστατικού Χάρτου τής Έκκλησίας τής Έλλάδος”» (ΦΕΚ 146 Α'), διάταξη ή όποία εφαρμόζεται και για τούς κληρικούς τής Έκκλησίας τής Κρήτης και για τούς κληρικούς των Έερων Μητροπόλεων Δωδεκανήσου. Όποιαδήποτε τροποποίηση τής διατάξης αυτής προϋποθέτει τήν σύμφωνη γνώμη τής Διαρκους Έερας Συνόδου τής Έκκλησίας τής Έλλάδος και αυτό γιατί οι κληρικοί δέν έντάσσονται στην έννοια των δημοσιων ύπαλλήλων, δεδομένου ότι πρωτίστως προέχει ή άσκηση των θρησκευτικων τους καθηκόντων, β) Δεδομένου του διακριτου ρόλου μεταξύ Έκκλησίας και Πολιτείας, του αυτοκεφάλου και αυτοδιοικήτου τής Έκκλησίας τής Έλλάδος (άρθρο 1, παρ. 2 του Καταστατικού Χάρτου) αλλά και τής διατάξης τής παρ. 1(γ) του άρθρου 9 ότι ή Δ.Ι.Σ. «“γνωμοδοτεί επί παντός υπό ψήφιση έκκλησιαστικού νόμου” θεωρούμε ως προϋπόθεση συζήτησης τή γνώμη του έν λόγω όργάνου, δεδομένου ότι ή τυχόν άποδοχή τής άλλαγής των όριων συνταξιοδότησης τροποποιεί διάταξη βασικου έκκλησιαστικού νόμου και γ) Η ύπηρεσία μας θεωρεί ότι δέν είναι ένδεδειγμένο στην παρούσα χρονική περίοδο, όπου γίνεται συζήτηση για αύξηση του όριου ηλικίας συνταξιοδότησης στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, να διατυπώνονται άπόψεις για μείωση σέ αίτημα συνδικαλιστικου έκκλησιαστικου φορέα». Από τήν παραπάνω άπορριπτική άπάντηση τής Γενικής Διεύθυνσεως Θρησκευμάτων, στο αίτημα πολλων κληρικων για προαιρετική συνταξιοδότηση εις τό 65ο έτος τής ηλικίας, πρέπει να σταθούμε περισσότερο στην τελευταία παράγραφο, ούτως ώστε σέ δύσκολες για όλους τούς συνανθρώπους μας ώρες να άποφεύγουμε να προβάλλουμε αιτήματα που μόνον θόρυβο και ταραχή μπορούν να προκαλέσουν εις τήν κοινή γνώμη. Αυτόνοήτο τέλος είναι ότι, σήμερα για να συνταξιοδοτηθεί οιοσδήποτε κληρικός, ισχύουν όλα εκείνα που σέ προηγούμενα τεύχη του «Έφημερίου» έχουμε δημοσιεύσει.

- ΘΕΟΤΕΚΝΗΣ ΜΟΝΑΧΗΣ ΑΓΙΟΣΤΕΦΑΝΙΤΙΣΣΗΣ – *Τό πέτρινο Δάσος τ. α΄* – *Ίερά Άσκητήρια* – Έκδοση Ίεροῦ Κοινοβίου Ἀγίου Στεφάνου – Ἀγία Μετέωρα 2010

Στή σειρά τῶν μελετῶν τῆς ὀσιολογιωτάτης μοναχῆς Θεοτέκνης (Μητσικώστα), γνωστῆς ἀπό τήν συστηματική καί μακρόχρονη μελέτη τῆς ἱστορίας τοῦ Ἀγιομετεωρίτικου Μοναχισμοῦ καί τά ὑμνογραφικά της κείμενα, προστέθηκε ἕνα ἀκόμα πολυσέλιδο «χάρμα ἰδεῖν» ἐκδοτικό πόνημα, ἀφιερωμένο στό ἰδιαίτερα σημαντικό καί ἐνδιαφέρον θέμα τῶν Ἱερῶν Ἀσκητηρίων τῶν Μετεώρων. Μέ ἔλεγχο καί χρήση ὄλων τῶν ἀρχειακῶν καί τῶν ἄλλων πηγῶν καί πλουσιότατη βιβλιογραφία, μέ μακροχρόνια ἐπισταμένη ἐπιτόπια ἔρευνα, μέ πλούσιο σπάνιο φωτογραφικό ὕλικό, πρόλογο τοῦ ἀείμνηστου Δ. Σοφιανοῦ, ὁ ὁποῖος ἐργάστηκε περισσότερο ἀπό τέσσερις δεκαετίες γιά τήν καταλογογράφηση καί τήν ἐκδοση τῶν χειρογράφων τῶν Μετεώρων, μέ ἕνα θαυμάσιο ἐξώφυλλο τοῦ Βλ. Τσοτσώνη, ὁ ὁποῖος καί αὐτός συνδέει ἐδῶ καί πολλά χρόνια τή δουλειά του μέ τά Μετέωρα, καί βεβαίως μέ τό γλαφυρό, διηγηματικό, ἀλλά καί ταυτόχρονα λόγιο καί μεστό κείμενο τῆς συγγραφέως, ἡ βιβλιογραφία γιά τή Λιθούπολη τῶν Σταγῶν πλουτίστηκε μέ ἕνα θαυμάσιο νέο ἔργο. Οἱ περιγραφές τῶν ἀσκητηρίων, ὀρισμένα ἀπό τά ὁποῖα ἔχουν ἀνακαινιστεῖ μέ ἔξοδα τῶν Μονῶν τῶν Μετεώρων, διανθίζονται μέ ἀποσπάσματα κειμένων περιηγητῶν διαφόρων ἐποχῶν, ποιήματα, ἐπιγραφές, σημειώσεις κωδίκων, παρουσίαση καλλιτεχνικῶν θησοῦν κ.ἄ., πού παρέχουν στόν ἀναγνώστη ἕνα θαυμάσιο προσκυνητάριο τῆς περιοχῆς τῶν Ἀγίων Μετεώρων καί εὐκαιρία γιά περίσκεψη καί ἀνάταση, ἀγιαστική προσφορά τῆς συγγραφέως.

- Π. Β. ΠΑΣΧΟΥ – *Ταπεινοφροσύνη καί Ἀγάπη - Μικρό Γεροντικό Η΄* – Ὑμνολογικά Κείμενα καί Μελέτες-14 – Έκδόσεις Ἀρμός

Ἐναν ἀκόμη τίτλο στή σειρά τῶν πάνω ἀπό ἑκατόν ἐργασιῶν του πρόσθεσε μέ τό νέο του βιβλίο ὁ γνωστός πανεπιστημιακός δάσκαλος, ἐρευνητής, μεταφραστής ἀγιογραφικῶν κειμένων, ποιητής καί πεζογράφος, σπουδαῖος πνευματικός ἄνθρωπος στή σειρά τῶν θιασωτῶν τῆς Πονεμένης Ρωμοσύνης. Οἱ μεγάλοι Ἀσκητές ὁμιλοῦν περί ταπεινοφροσύνης, ἀνεξικακίας, ἀγάπης, διορατικῶν γερόντων καί Σημειοφόρων, εἶναι ὁ ὑπότιτλος τοῦ βιβλίου καί οὐσιαστικά τό περιεχόμενό του, πού στηρίζεται σέ μία ἀπό τίς καλύτερες Συλλογές χειρογράφων, στόν κώδικα 2094 τοῦ 12^{ου} αἰ. καί παράλληλα καί ὀρισμένους ἄλλους ἀπαραίτητους. Νά προσθέσουμε

ἐπίσης τὰ κεφάλαια περί πολιτείας ἐναρέτου διαφόρων Πατέρων καί μικρά ἀποφθέγματα ἀγίων Γερόντων, πού ὀλοκληρώνουν τό περιεχόμενο τοῦ τόμου. Αὐτό πού πάντοτε διακρίνει τή σειρά τῶν βιβλίων του μέ κείμενα ἀπό τό Γεροντικό, ὅπως βέβαια καί ὅλα τὰ κείμενά του, εἶναι ὁ ἀβίαστα ποιητικός, λιτός καί κατανοητός λόγος, ὁ συναρπαστικός, πού ἀναδεικνύει τήν πνευματικότητα τῶν ἀγνώστων, ἄν καί μέ τό ὄνομά τους, ἀσκητῶν τῆς ἐρήμου καί κάνει προσιτή καί κατανοητή τήν σκέψη τους καί τήν, κατ' ἐπέκταση διδασκαλία, πού ἀποπνέει ἀπό αὐτά. Ἐνα βιβλίον πού διαβάζεται ἀπνευστί καί προσφέρει τήν πνευματική δροσιά τῆς Ἐρήμου σέ καιρούς ἔντονης παντοειδοῦς ἀλλοτρίωσης.

○ ΙΩΑΝΝΗ ΚΩΝ. ΚΟΡΝΑΡΑΚΗ – *Ὁ κατά φαντασία Χριστιανός κάτω ἀπό τό φῶς τῆς εἰκόνας τοῦ πατερικοῦ ἀνθρώπου* – Ἔκδοση Ἰ. Μ. Παντοκράτορος Σωτήρος Χριστοῦ – Ἅγιος Ἀθανάσιος Κερκύρας – Ἀθήνα 2011

Θέμα, τό ὅποιο στήν ἐποχή μας παρουσιάζει μεγάλη ἔκταση, θίγει ὁ γνωστός πανεπιστημιακός δάσκαλος στήν Ἐδρα τῆς Ποιμαντικῆς Ψυχολογίας καί Ἐξομολογητικῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, κατ' ἐξοχήν εἰδικός στόν τομέα πού ἀνήκει τό θέμα τοῦ βιβλίου, φέρει στήν εἰσαγωγή του παραδείγματα ἀπό τίς ἀπαρχές τῆς αὐτοθεώρησης τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου, χρησιμοποιώντας καί τήν βοήθεια τῆς Ψυχολογίας γιά νά τά ἐρμηνεύσει. Στή συνέχεια καταθέτει εὐαγγελικές ἀναφορές στή φαντασιακή πνευματική ζωή, σχολιάζει τά ἐρωτήματα πού προκύπτουν ἀπό τήν ἀρνητική ἀξιολόγηση τῶν περιπτώσεων. Τό ἀνάλογο ἐπαναλαμβάνει στή συνέχεια μέ παραδείγματα ἀπό τήν πνευματική ζωή. Κατόπιν ἀναλύει τό ζήτημα τῆς ὑποκειμενικῆς ἐκδοχῆς τῆς πνευματικῆς ζωῆς, πού προέρχεται ἀπό τήν διαφοροποίηση τῆς πίστεως καί τήν προσκόλληση στήν τυπολατρεία καί κάνει λόγο γιά τήν δημιουργία τοῦ πατερικοῦ ἀνθρώπου μέσα ἀπό τή συνεπῆ βίωση τοῦ εὐαγγελικοῦ λόγου. Στό τέταρτο μέρος ἀναφέρεται στόν πατερικό ἀνθρωπο πού ὀδηγεῖται ἀπό τή νέκρωση τῆς ἁμαρτίας στήν Καινή κτίση, ἀκόλουθος τοῦ Χριστοῦ στήν σταυρική πορεία του πρὸς τόν Γολγοθά. Στό ἐπίμετρο μία ἐνδεικτική συγκριτική ἀντιπαράθεση τοῦ κατά φαντασία χριστιανοῦ καί τοῦ πατερικοῦ ἀνθρώπου βοηθεῖ τόν μὴ εἰδικό ἀναγνώστη νά ἀποκομίσει οὐσιαστική εἰκόνα τοῦ προβλήματος καί τῆς λύσης του. Κείμενο ἀναλυτικό χωρίς πλατειασμούς, χρήσιμο καί ἐνδιαφέρον γιά κάθε ἀναγνώστη.

○ ΑΡΧΙΜ. ΝΙΚΩΝΑ ΚΟΥΤΣΙΔΗ – *Μαρτυρίες Φωτός* – Ἱερά Μονή Προφῆτου Ἡλιοῦ – Πρέβεζα 2011.

Ὁ π. Νίκων, ὑπεύθυνος τῆς ἔκδοσης τοῦ δελτίου τῆς Ἰ. Μ. Νικοπόλεως καί Πρεβέζης «Λυχία Νικοπόλεως», ἑνός ἐξαιρετικά περιεκτικοῦ σέ θέματα καί ἰδέες τετρασέλιδου, πού ἐπιτελεῖ τόν κηρυκτικό σκοπό του κατά πολύ ζωντανό καί ἀποδοτικό τρόπο, παρουσίασε πρόσφατα σέ μία κομψή ἔκδοση κείμενά του πού δημο-

σιεύθηκαν στό δελτίο αυτό. Τά κείμενα διακρίνονται σέ δύο ένότητες. Στήν πρώτη σκοπός εἶναι νά δειχθεῖ ὅτι στό πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀποκαλύφθηκε ὁ ἕνας καί μοναδικός ἀληθινός θεός καί στόν δεύτερο νά παρουσιαστεῖ πῶς μπορούμε νά προσεγγίσουμε τόν ἀληθινό Θεό μέσω τῆς ὀρθῆς πίστεως. Γιά τόν σκοπό αυτό χρησιμοποιοῦνται μαρτυρίες γνωστών ἀνθρώπων τοῦ πνεύματος καί τοῦ πολιτισμοῦ καί ἀφοροῦν στό φαινόμενο τῆς πίστεως σήμερα. Ἐάν θά ἤθελε κάποιος νά περιγράψει μέ δύο λόγια τό βιβλίο, θά τό χαρακτήριζε πολύτιμο κείμενο σέ βιβλίο τσέπης, δηλαδή προσιτό καί εὐχρηστο.

○ ΑΡΧΙΜ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΠΑΡΑΒΑΝΤΣΟΥ – Οἱ ψυχές τῶν ἄλλων - Ἐναζητώντας τόν μεταμοντέρνο ἑαυτό – Ἐκδόσεις Ἄρμος, Ἀθήνα 2010

Ὅπως σημειώνει στίς εἰσαγωγικές του σκέψεις ὁ συγγραφέας, ὁ ὁποῖος ἐκτός ἀπό Θεολογία ἔχει σπουδάσει Οἰκονομικά στή Θεσσαλονίκη καί Ψυχοθεραπεία στόν Καναδά, τά κείμενα πού περιέχονται στό βιβλίο ἐπιχειροῦν νά συνδυάσουν τήν βαρεια ποιμαντική εὐθύνη μέ τήν ἐλπίδα, τόν μεταμοντέρνο κόσμο τῶν ραγδαίων ἐξελίξεων μέ τά ἀμετάθετα ἐρωτήματα τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξης. Ἡ θεματολογία τῶν κειμένων πού περιλαμβάνονται δέν ἀγγίζει μόνο τοὺς κληρικούς ἀλλά καί τοὺς πιστούς, πού χρειάζονται βοήθεια γιά νά κατανοήσουν τόν ἑαυτό τους. Ἡ ὕλη χωρίζεται σέ τρία κεφάλαια. Στό πρῶτο, πού ἀσχολεῖται μέ τό «πρόσωπο» εἶναι ἰδιαίτερα ἐνδιαφέρον τό κείμενο «Ἡ συνεργασία τοῦ κληρικοῦ μέ τοὺς ψυχιάτρος, προβλήματα καί προοπτικές», ἕνα ζήτημα πού ὡς τώρα σέ γενικές γραμμές ἀντιμετωπίζεται μέ ψυχρότητα. Στό δεύτερο καταγίνεται μεταξύ ἄλλων μέ τήν τέχνη τῆς ἐπικοινωνίας τοῦ πνευματικοῦ μέ τό ποίμνιο, τά ὄρια τοῦ πνευματικοῦ καί τήν πραγματική ὑπόσταση τῆς Ἐνορίας. Στό τρίτο μέρος ἐξετάζει τό πολιτισμικό καί ψυχολογικό περιβάλλον τῶν νέων, τήν ἀνθρωπολογική ψυχοδυναμική, πολιτισμική, θεολογική διάσταση τῆς σύγχρονης κοινωνικῆς κρίσης καί ἀποπειρᾶται μία προσέγγιση τῆς σύγχρονης ἀμερικανικῆς οἰκονομίας καί τό πολιτισμικό της ὑπόβαθρο. Ἀπό αὐτή τήν ἐπιδερμική παρουσίαση τῶν περιεχομένων τοῦ βιβλίου διαφαίνεται τό ἐνδιαφέρον τοῦ π. Ἀθανασίου γιά θέματα τῆς σημερινῆς πραγματικότητας πού συνήθως περιθωριοποιοῦνται μέ ἀποτέλεσμα τά χάσματα νά μεγαλώνουν καί νά ἀπαιτεῖται ταχύτατη ἀντίδραση γιά νά καλυφθοῦν, ὥστε νά μήν δημιουργηθοῦν ἀκόμη μεγαλύτερα. Βιβλίο μέ προβληματισμό καί ἀπαντήσεις πού πρέπει νά προσεχθοῦν.

Ἐπιμέλεια: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη

Μέ μεγάλη ἐπιτυχία πραγματοποιήθηκε στή Χαλκίδα στίς 6.6.2011 Ἡμερίδα, τήν ὁποία διοργάνωσε ἡ Ἱ. Μ. Χαλκίδος, μέ ἀφορμή τήν συμπλήρωση ἑκατόν ἐτῶν (1911-2011) ἀπό τήν κοίμηση τοῦ μεγάλου σκιαθίτη λογοτέχνη Ἀλεξάνδρου Παπαδιαμάντη, στό πλαίσιο πολλῶν ἐκδηλώσεων τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας πού πραγματοποιήθηκαν καί θά πραγματοποιηθοῦν κατά τήν διάρκεια ὀλοκλήρου τοῦ ἔτους 2011 πρός τιμῆν τοῦ ἀξίου αὐτοῦ γόνου τῆς Σκιάθου. Ὁμιλητές ἦσαν ὁ κ. Ἀ. Μαντᾶς, Σ.Σ. Φιλολόγων, ὁ κ. Ἀνέστης Κεσελόπουλος, καθηγητής τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Α.Π.Θ. καί ὁ Πρωτ. π. Γ. Σταματᾶς, Ἀρχιερατικός Ἐπίτροπος Σκιάθου.

Οἱ εἰκοσιπέντε νεότεροι κατά τήν χειροτονία κληρικοί τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος ἔλαβαν μέρος σέ σεμινάριο Τελετουργικῆς, τό ὁποῖο πραγματοποιήθηκε στήν Ἱ. Μ. Παναγίας Ἐνω Ἐνιᾶς, τό τριήμερο 14-16 Ἰουνίου.

Μέ τήν ὑπ' ἀριθμ. Πρωτ. 63/14.6.2011 ἐπιστολή του τό διευρυμένο, μέ τήν συμμετοχή ὄλων τῶν Ἐφημερίων, Ἐκκλησιαστικό Συμβούλιο τοῦ Ἱ. Ν. Εὐαγγελιστρίας Ν. Ἰωνίας Βόλου, κατέθεσε τίς προτάσεις καί θέσεις του γιά τό ἀνασχεδιαζόμενο ἔργο τῆς ἀνάπλασης τῆς πλατείας τοῦ ἱστορικοῦ προσφυγικοῦ Ναοῦ τῆς πόλης, πρός τόν ἀρμόδιο Ἀντιδήμαρχο Νέας Ἰωνίας- Αἰσωνίας κ. Ἰ. Καουνᾶ, μετά ἀπό γραπτό αἴτημα τοῦ τελευταίου. Οἱ προτάσεις τοῦ Ε.Σ. τέθηκαν ὑπόφιν τοῦ Σεβ. Δημητριάδος, ὁ ὁποῖος τίς ἐνέκρινε καί συνιστοῦν πλέον καί τίς ἐπίσημες θέσεις τῆς Ἱ. Μητροπόλεως.

Στίς 19.6.2011 τελέσθηκαν μέ λαμπρότητα τά Ἐγκαίνια τοῦ «τό πάλαι ἀνεγερθέντος καί προσφάτως ἐκ βᾶθρων ἀνακαινισθέντος» Ἱ. Ν. Ἁγίας Τριάδος Κάτω Στενῆς ἀπό τόν Σεβ. Μητροπολίτη Χαλκίδος κ. Χρυσόστομο, συμπαραστατούμενο ἀπό κληρικούς τῆς περιοχῆς καί τῆς Ἱ. Μητροπόλεως. Στό τέλος τῆς Θ. Λειτουργίας ὁ κ. Χρυσόστομος ἀπένειμε τό ὄφρικοιο τοῦ Σακελλαρίου στόν Ἐφημέριο τῆς Ἐνορίας π. Γεώργιο Τσουνῆν.

Μέ λαμπρότητα καί συναισθήματα ὁρατῆς συγκίνησης Λαός καί πολιτική Ἡγεσία τοῦ Τόπου, ὁ δήμαρχος καί τό δημοτικό συμβούλιο Σερβίων-Βελβεντοῦ, ὁ ὑφυπουργός Ἐσωτερικῶν, βουλευτές τοῦ Ν. Κοζάνης, ὁ ἀντιπεριφερειάρχης κ.ἄ. ἐπίσημοι, προεξαρχόντων τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Ἄρτης κ. Ἰγνατίου, Φλωρίνης, Πρεσπῶν καί Ἐορδαίας κ. Θεοκλήτου καί Σερβίων καί Κοζάνης κ. Παύλου, μαζί μέ τόν ἱερό κλῆρο, ὑποδέχτηκαν στά Σέρβια στίς 25.6.2011 τό ἱερό λείψανο τῆς βασιλίσσας τῆς Ἄρτας Ἁγίας Θεοδώρας, ἡ ὁποία καταγόταν ἀπό τά Σέρβια. Τό ἱερό λείψανο μετέφερε ὁ Σεβ. Ἄρτης συνοδευόμενος ἀπό τόν δήμαρχο τῆς Ἄρτας. Στήν ὁμιλία

του για τό βίο τῆς Ἁγίας ὁ Σεβ. Ἄρτης εἶπε χαριτολογώντας: «μᾶς δώσατε τότε, τό κορίτσι αὐτό νύφη στήν Ἄρτα. Ὑστερα ἀπό τόσα χρόνια φέρνουμε, ἐπίσημα πιά, στήν πόλη πού γεννήθηκε, τό ἱερό λείψανό της. Καιρός νά συμπεθεριάσουμε...».

● Ἡ τιμία κάρα τῆς παρθενομάρτυρος Ἁγίας Κυριακῆς μεταφέρθηκε γιά προσκύνηση στίς 4.7.2011 στόν Ἱ. Ν. Ἁγίας Κυριακῆς ἀπό τήν Ἱ. Μ. Ταξιαρχῶν Αἰγιαλείας, ὅπου φυλάσσεται ἀπό τό 1450, ὅταν μεταφέρθηκε ἐκεῖ ἀπό τήν Κωνσταντινούπολη. Κατά τή διάρκεια τῆς φιλοξενίας τῆς ἱερᾶς κάρας ἔλαβαν χώρα πολλές ἀκολουθίες καί οἱ ἐορταστικές ἐκδηλώσεις κορυφώθηκαν στίς 7 Ἰουλίου, ἡμέρα ἐορτῆς τῆς μνήμης τῆς Ἁγίας Κυριακῆς.

● Ἀπεβίωσε στίς 13.3.2011 ἡ θεολόγος καί συγγραφεύς Γεωργία Π. Κουνάβη, συνεργάτις τῶν Πατερικῶν Ἐκδόσεων τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, τῶν Περιοδικῶν Ἐκδόσεων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Ἐκκλησιαστική Ἀλήθεια, Ἐφημέριος καί Ἐκκλησία, καί τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἄνθρωπος παιδείας καί ἤθους, προσφορᾶς καί ταπεινώσης, πού ἔφερε μέ ἀξιοπρέπεια καί θάρρος τόν σταυρό της, χωρίς νά ἐπιτρέπει νά τό ἀντιλαμβάνονται ὅσοι βρίσκονταν κοντά της. Ἐργάστηκε στήν Ἐκπαίδευση σέ πολλά σημεῖα τῆς Ἑλλάδος καί προσέφερε στήν Ἐκκλησία, πέρα ἀπό τίς μελέτες της καί ὅσα προαναφέρθηκαν, τίς γνώσεις καί τόν ἐνθουσιασμό της μέ τήν διδασκαλία της στά Κατηχητικά Σχολεῖα. Ἐγράφε πολλά βιβλία, ἀπό τά ὁποῖα ἀναφέρουμε ἐδῶ τό «Παναγία καί Ἐκκλησία κατὰ τούς ἱερούς πατέρες» καί τό ἐξ ἴσου σημαντικό «Ὁ πόνος». Ἐφυγε ἀθόρυβα, ἀλλά ὁ ἐμπνευσμένος καί πατερικά κατοχυρωμένος λόγος της, τό κατηχητικό της ἔργο, ἡ ὅλη προσφορά της καί τό χαμόγελό της θά μείνουν ἀνεξίτηλα στή μνήμη ὅσων τήν γνωρίσαμε.

● Ἐξεδήμησε στίς 15.6.11 εἰς Κύριον, μετά ἀπό πολύμηνη ἀσθένεια, ὁ Ἐφημέριος τοῦ Ἱ. Ν. Φανερωμένης Χολαργοῦ Πρωτ. Νεκτάριος Χατζηπροκοπίου. Γεννήθηκε στήν Ἀγιάσο τῆς Λέσβου τό 1947 καί ὑπηρέτησε ἀρχικά στή Θεομή Λέσβου καί κατόπιν ὡς Γενικός Ἀρχιερατικός Ἐπίτροπος Ἀγιάσου. Τό 1985 ἐγκαταστάθηκε στήν Ἀθήνα καί διορίστηκε στόν Ἱ.Ν. Φανερωμένης Χολαργοῦ, ὅπου ἴδρυσε μία ἀπό τίς πρῶτες Ἐνοριακές Νεανικές Ἐστίες μέ χορωδία πενήντα ἀτόμων καί πραγματοποιοῖ ἐκδηλώσεις παραδοσιακῶν χορῶν καί μουσικῆς. Ἐξέδωσε τρεῖς ψηφιακούς δίσκους μέ δημοτική μουσική. Ὑπῆρξε διοικητικό στέλεχος τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπί εἰκοσαετία.

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Τοσ. Γραφείο
Κ.Ε.Μ.Π.Λ.Α.Θ.
Αριθμός Άδειας
10

ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1856/2004 ΚΕΜΠΑ
ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΛΤΑ 2355

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ε.Μ.Υ.Ε.Ε.)
Ίω. Γενναδίου 14 115-21 Άθήναι
Τηλ. 210-72.72.253. Fax: 210-72.72.251
ISSN 1105-7203